

Itsetuhoisten aiheuttamat poliisitehtävät Lou- nais-Suomessa 2012–2022

Viivi Kauppinen

2/2024

TIIVISTELMÄ

Viivi Kauppinen: Itsetuhoisten aiheuttamat poliisitehtävät Lounais-Suomessa 2012–2022

Opinnäytetyön muoto: tutkimuksellinen

Julkisuusaste: Julkinen

Ohjaajat: Lankoski Kaisa & Liski Peter

Tutkinto: Poliisi (AMK)

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, millainen kehitys itsetuhoisuudesta aiheutuviissa tehtävissä ja niiden määrässä on tapahtunut vuosina 2012–2022, millaisia piirteitä tehtävissä on ollut ja miten vuonna 2020 alkanut koronapandemia on vaikuttanut kyseisiin tehtäviin. Tutkimuksen tavoitteena oli tuoda esille poliisin näkökulma itsetuhoisuuden ilmenemiseen Lounais-Suomessa. Opinnäytetyössä käsitellään itsetuhoisuutta, poliisin roolia itsetuhoisten kohtaajana sekä lakeihin perustuvia toimintamahdollisuuksia ja -velvoitteita liittyen kyseisiin tehtäviin. Lisäksi työssä käsitellään jo tehtyä tutkimusta koronapandemian vaikutuksista suomalaisten mielenterveyteen.

Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisella ja kvantitatiivisella tutkimusmenetelmällä. Työn laadullinen aineisto kerättiin kolmen virassa olevan konstaapelin teemahaastattelulla Lounais-Suomen poliisilaitoksella. Määrällinen aineisto kerättiin poliisin tulostietojärjestelmästä eli PolStatista.

Tutkimuksen tulosten mukaan itsetuhoisten aiheuttamien tehtävien määrä on kasvanut niin PolStatin tilastojen kuin konstaapeleiden haastatteluidenkin perusteella. Haastateltujen konstaapelien mukaan kyseisiltä tehtäviltä selvittää yleensä puheella; itsetuhoiset henkilöt ovat vain harvoin aggressiivisia poliisia kohtaan. Tehtävien piirteisiin liittyen PolStatin tilastot toivat esille mielenkiintoisen seikan: tutkimuksen aikavälillä niin kiireellisimpien (A) kuin kiireettömimpien (C) tehtävien määrä oli noussut huomattavasti, kun taas yleisimpien B-luokan tehtävien määrä palasi vuonna 2022 lähes vuoden 2012 tasolle. Haastatellut olivat samaa mieltä PolStatin tilastojen kanssa siitä, että koronapandemia ei tuonut tehtävien määrään näkyvää piikkiä, vaan tehtävien määrän kehitys on ollut pikemminkin jatkuvaa.

Itsetuhoisten aiheuttamien tehtävien määrä oli lisääntynyt noin 54 prosentilla tultaessa vuodesta 2012 vuoteen 2022. Olisikin mielenkiintoista tutkia syitä tuon muutoksen taustalla. Aiheen pohjalta olisi myös mielenkiintoista suorittaa laajempi haastattelututkimus, jolla voitaisiin kartoittaa itsetuhoisten aiheuttamien tehtävien piirteitä laajemmin.

Sivumäärä: 32 + 1 liitesivu

Tarkastuskuukausi ja vuosi: helmikuu 2024

Avainsanat: Itsetuhoisuus, itsetuho, itsemurha, koronapandemia, korona-aika

ABSTRACT

Viivi Kauppinen: Police assignments due to suicidal behavior in Southwestern Finland Police Department during the years of 2012-2022

Type of thesis: *Research-based thesis*

Publicity: *Public*

Supervisors: *Lankoski Kaisa & Liski Peter*

Degree: Bachelor of police services

The purpose of this thesis was to discover what kind of development has happened within police assignments that are caused due to suicidal behavior during the years 2012-2022, what kind of characteristics these assignments have had and how the corona pandemic that started in 2020 has affected them. The aim of the research was to bring up police's insight to suicidal behavior in Southwestern Finland. The thesis handles suicidal behavior, the role of the police in encountering suicidal people and the laws that include police's possibilities and obligations to act in these assignments. In addition, the thesis handles former studies done surrounding the effect of corona pandemic to Finnish people's mental health.

The research was conducted using a quantitative and a qualitative research method. The qualitative research data was collected by interviewing three active police officers in Southwestern Police Department and the quantitative research data was collected from PolStat.

Both the interviewed police officers and statistics from PolStat suggested that the amount of the assignments caused by suicidal behavior had increased. The interviewed officers stated that suicidal people are rarely aggressive towards police; usually all you need is effective speech. An interesting fact by PolStat's statistics was that the amount of the most urgent (A) and the least urgent (C) assignments went up when the amount of most general B-class assignments returned in 2022 almost to the same level as in year 2012. The interviewed officers shared the same opinion with the statistics from PolStat, that the corona pandemic didn't cause a sudden spike, rather the development had been continuous.

The number of assignments caused by suicidal behavior had increased roughly by 54 % from year 2012 to year 2022. In that light it would be interesting to conduct a study to discover the reason behind that change. In addition, it would be interesting to conduct more extensive interview-based research, that would map out more of the characteristics behind these assignments.

Pages: 32 + 1 attachment page

Month and year of review: February 2024

Keywords: Suicidal behavior, self-destruction, suicide, corona pandemic, corona time

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 ITSETUHOISUUS	2
2.1 Itsetuhoisuuden muodot	2
2.2 Itsemurha	4
2.3 Koronapandemian vaikutukset mielenterveyteen	5
3 LAINSÄÄDÄNTÖ JA POLIISIN ROOLI	7
3.1 Poliisilaki	7
3.2 Mielenterveyslaki	8
3.3 Laki kuolemansyyn selvittämisestä	9
4 AIKAISEMMAT OPINNÄYTETYÖT	9
5 TUTKIMUS- JA ANALYYSIMENETELMÄT	11
5.1 Tutkimuskysymykset	11
5.2 Tutkimuksen rajaus	11
5.3 Tutkimusmenetelmät	12
5.3.1 Kvantitatiivinen tutkimus	12
5.3.2 PolStat	13
5.3.3 Kvalitatiivinen tutkimus	13
5.4 Aineiston analyysi	15
6 TUTKIMUKSEN TULOKSET	15
6.1 Itsetuhoisten aiheuttamat tehtävät ja tehtävien muutokset vuosina 2012–2022	16
6.2 Tehtävien piirteitä	17
6.3 Koronapandemian vaikutus tehtäviin	21
6.4 Yhteenveto	21
7 POHDINTA	22
7.1 Tulosten tarkastelu	22
7.2 Luotettavuus ja eettisyys	25
7.3 Tutkimuksen haasteet	26
7.4 Jatkotutkimukset	27
7.5 Lopuksi	27
LÄHTEET	29
LIITE 1	33

1 JOHDANTO

Itsetuhoisten aiheuttamat poliisitehtävät näyttäytyvät päivittäin valvonta- ja hälytyssektorilla toimivien poliisien työssä. Suomalaisten henkinen pahoinvointi on ollut esillä julkisessa keskustelussa jo pidemmän aikaa, ja jopa mielenterveyskriisistä on puhuttu jo useamman vuoden ajan, mutta erityisesti vuoden 2023 aikana ja etenkin nuorten osalta (Mieli ry 2023; Mattila 2023). Mediassa on ollut lisäksi esillä nimenomaan itsetuhoisten aiheuttamien poliisitehtävien eli yksilön suojaan kohdistuvien tehtävien lisääntyminen ympäri Suomea useampaan otteeseen (”Kymmenet yksinäisyyteen ja itsetuhoisuuteen liittyvät tehtävät työllistäneet Lounais-Suomen poliisia viime päivinä”, Hirvonen 2023).

Suomessa tehdään vuosittain yli 700 itsemurhaa, mutta samaan aikaan maamme julkistettiin maailman onnellisimmaksi maaksi jo kuudetta vuotta peräkkäin (Tilastokeskus 2021; Eromäki 2023). Suomalaisten tekemät itsemurhat ovat vähentyneet selvästi viimeisten vuosikymmenien aikana, mutta erityisesti nuorten itsemurhakuolleisuus on Suomessa Eurooppalaisittain korkealla tasolla, ja itsetuhoiset ajatukset ovat yhä yleisempiä varsinkin nuorten keskuudessa. (Tilastokeskus 2021.) Lisäksi vuonna 2020 alkanut koronapandemia vaikeutti tilannetta entisestään, kun pandemian myötä tehdyt erinäiset rajoitustoimet ajoivat ihmiset koteihinsa ja sosiaaliset kontaktit minimiin.

Tässä opinnäytetyössä tutkin itsetuhoisten aiheuttamissa poliisitehtävissä ja niiden määrässä tapahtunutta kehitystä vuosien 2012–2022 ajalta, kyseisten tehtävien piirteitä ja sitä millainen vaikutus koronapandemialla on ollut tehtäviin. Itsetuhoisuudesta on tehty useita opinnäytetöitä erityisesti sosi-aali- ja terveysalalla sekä Poliisiammattikorkeakoulussa. Aikaisemmat PolAmkin opinnäytetyöt ovat käsitelleet itsetuhoisen tai hänen läheistensä kohtaamista tai tietyn alueen itsemurhia. Työssäni keskitynkin itsetuhoisuuteen ja sen aiheuttamiin tehtäviin laajemmin, sillä itsetuhoisuutta on monenlaista, ja oman tähänastisen kokemuksen mukaan ”lievemmat” itsetuhoisuuden muodot tulevat poliisin kenttätoiminnassa useammin esille, joten asian laajempi tarkastelu myös poliisin näkökulmasta on mielestäni paikallaan. Myöskään koronapandemian vaikutuksia kyseisiin tehtäviin tai itsetuhoisuuteen ei ole tutkittu vielä poliisin näkökulmasta.

Itsetuhoisuus aiheena on ajankohtainen sen ollessa esillä mediassa ja julkisessa keskustelussa lähes päivittäin. Koen aiheen olevan tärkeä poliisin näkökulmasta, sillä sen aiheuttamat tehtävät ovat poliisin arkipäivää, ja samaan aikaan ne voivat olla erittäin haasteellisia. Itsetuhoisuuteen liittyvät tehtävät voivat myös pahimmillaan vaikuttaa muiden ihmisten turvallisuuteen. Opinnäytetyön aiheena itsetuhoisuudesta aiheutuvat tehtävät alkoivat kiinnostamaan nopeasti työharjoittelun alkamisen jälkeen, kun niiden yleisyys tuli konkreettisesti esille tehtäviä tullen lähes päivittäin pienemmässäkin kaupungissa. Lisäksi tehtävissä alkoi tutkimuksen kannalta kiinnostamaan niiden haastavuus sekä se, onko tehtäviä ollut aina yhtä paljon vai onko määrä kasvanut korona-ajan myötä.

Tutkimuksen toteutan poliisin tulostietojärjestelmästä eli PolStatista luotujen tilastojen sekä virassa olevien konstaapeleiden haastattelujen avulla. Tarkoitukseni on PolStatin avulla tutkia tehtävien määrän kehitystä sekä niiden ajallista sijoittumista, ja 3 konstaapelin haastattelun avulla tutkia poliisien kokemuksta tehtävien kehittymisestä ja korona-ajan vaikutuksista sekä heidän näkemyksiään kyseisten tehtävien piirteistä. Rajaan aiheen Lounais-Suomen poliisilaitoksen alueella tullessiin tehtäviin, sillä työharjoitteluni sijoittui laitoksen alueelle, ja rajaus mahdollistaa myös haastatteluiden sisällyttämisen tutkimukseen. Lisäksi rajaan tutkimuksen sijoittumaan vuosien 2012–2022 väliselle ajalle, sillä haluan tutkia tehtävissä ja niiden määrässä tapahtunutta kehitystä pidemmällä aikavälillä. Aiheen rajaus kyseisten vuosien ajalle mahdollistaa myös korona-ajan sisältymisen tutkimukseen.

2 ITSETUHOISUUS

2.1 Itsetuhoisuuden muodot

Itsetuhoisuudella tarkoitetaan henkilön ajatuksia tai käyttäytymistä, jolla pyritään tarkoituksellisesti tai tiedostamatta vahingoittamaan itseään. Itsetuhoisuutta voi ilmetä monessa eri muodossa, eikä itsetuhoiset ajatukset tarkoita välttämättä aina sitä, että ihminen lähtisi toteuttamaan niitä konkreettisella toiminnalla. Itsetuhoisuus voi ilmetä esimerkiksi pelkkinä itsetuhoisina ajatuksina, joita ihminen kokee vaihtelevasti tai säännöllisesti, itsemurhan suunnitteluna, passiivisena toiveena kuolla tai konkreettisena itsensä vahingoittamisena kuten viiltelynä. (Mieli ry 2023.)

Itsetuhoisuus syntyy yleensä useiden eri tekijöiden vuorovaikutuksesta eli sille ei voida nimetä yhtä tiettyä syytä. Vaikuttavia tekijöitä itsetuhoisuuden taustalla voi olla esimerkiksi vaikeat elämäkokemukset kuten kiusaaminen, mielenterveyden ongelmat, päihde- tai muu riippuvuus, läheisen menettäminen itsemurhan kautta tai jokin elämänkriisi eli esimerkiksi parisuhteen päätyminen tai työpaikan menetys. Itsetuhoisuudelta suojaavia tekijöitä voi taas olla esimerkiksi kokemus elämän merkityksellisyydestä, sosiaalinen tuki, hyvä hoidon saatavuus tai henkilön oma avoimuus hoidolle. (Mielenterveystalo, luettu 15.12.2023.)

Itsetuhoisuus koskettaa suurta osaa suomalaisista, sillä joka toinen suomalainen tuntee henkilön, joka on ajatellut itsemurhan tekemistä tai tehnyt itsemurhan (Mielenterveystalo, luettu 15.12.2023). Suomen lääkäriliiton mukaan noin 10–20 prosentilla suomalaisista on itsemurhaan liittyviä ajatuksia vuoden sisällä (Suomen lääkäriliitto 2021).

Itsetuhoisten ajatusten yleisyyttä nuorilla on tutkittu muun muassa vuonna 2021 THL:n toimesta. Vuonna 2021 suoritetun kouluterveyskyselyn mukaan 25 % suomalaisista nuorista on tahallisesti va-

hingoittanut itseään elämänsä aikana, itsetuhoisia ajatuksia on ollut 40 prosentilla ja itsemurhayrityksiä 7 prosentilla nuorista. Kyselytulosten perusteella vuoden 2021 tilanteessa nuorilla tytöillä on ollut enemmän itsetuhoisia ajatuksia kuin pojilla. Kyselyn perusteella suurimpia riskitekijöitä suomalaisnuorten itsetuhoisuuteen oli vuonna 2021 yksinäisyys, päihteiden käyttö, kiusaaminen sekä mielen-terveyden oireet. (Haravuori ym. 2021.)

Itsetuhoisuuden eri muodot voidaan jakaa kahteen eri alaluokkaan: suoraan ja epäsuoraan itsetuhoon (Suomen lääkäriliitto 2021). Vaihtoehtoisesti itsetuhoisuus jaetaan myös itsetuhokäyttäytymishäiriöön (suicidal behavior disorder) sekä itsensä vahingoittamiseen ilman itsemurhatarkoitusta (non-suicidal self injury (NSSI)), jolloin jako perustuu siihen, onko henkilöllä tarkoituksenaan itsemurha vai itsensä vahingoittaminen ilman tarkoitusta kuolla (Haravuori ym. 2022).

Itsetuhoisuuteen liittyvät termit eivät kuitenkaan ole vakinaistettuja, joten riippuen lähteestä voidaan puhua edellä mainituista yläkategorioista eriävästi, ja esimerkiksi siinä, mikä kaikki lasketaan itsetuhoiseen käytökseen, on paljon vaihtelua. Tulkinnasta riippuen myös esimerkiksi syömishäiriö, tietty seksuaalinen käyttäytyminen tai erittäin tapaturma-altis urheilu voitaisiin myös ajatella itsetuhoisena käyttäytymisenä. Itsetuhoisuus onkin terminä laaja, ja laajimmillaan sen voidaan katsoa sisältävän suuren kirjon toimintaa, jolla henkilö vahingoittaa itseään joko tietoisesti tai tiedostamattaan. (Suomen lääkäriliitto 2021; A-klinikkasäätiö, luettu 11.11.2023.)

Suora itsetuho sisältää itsemurha-ajatukset, itsemurhayritykset sekä itsemurhan. Se voi olla siis pelkkiä ajatuksia tai vaihtoehtoisesti toimintaa. Suoran itsetuhokäyttäytymisen taustalla on kuoleman toive tai tarkoitus. Suora itsetuho nähdään jatkumona, itsetuhoisuuden usein alkaessa esimerkiksi passiivisista kuolemantoiveista ja siirtyen itsemurha-ajatuksiin ja suunnitelmiin, jonka jälkeen aikeisiin ja itsemurhan valmisteluun ennen varsinaista itsemurhayritystä. Passiivisilla kuolemantoiveilla tarkoitetaan esimerkiksi ajatusta tai toivetta siitä, että ei heräisikään seuraavana aamuna. Itsemurha-ajatus on taas suora ajatus itsensä vahingoittamisesta, kuitenkin vielä ilman konkreettista suunnitelmaa. (Mielenterveystalo, luettu 15.12.2023.)

Epäsuora itsetuho on toimintaa, jossa ei tietoisena päämääränä ole kuolema. Epäsuoraan itsetuhoon liittyy käyttäytyminen, jossa on riski itsetuholle tai pitkällä aikavälillä vakavalle terveydelliselle haitalle. Epäsuoran itsetuhon taustalla on kuolemantarkoituksen sijasta esimerkiksi säädellä tunteita tai hakea apua omaan vaikeaan oloon tai tunnottomuuteen. Epäsuoraan itsetuhoon voidaan esimerkiksi lukea runsas päihteiden käyttö. Itsensä vahingoittaminen ilman itsemurhatarkoitusta taas pitää sisällään esimerkiksi viiltelyn, hiuksien repimisen ja itsensä raapimisen, polttamisen tai hakkaamisen. Itsensä vahingoittaminen ilman itsemurhatarkoitusta on yleisempää nuorilla kuin aikuisilla. (Mielenterveystalo, luettu 15.12.2023; Suomen lääkäriliitto 2021.)

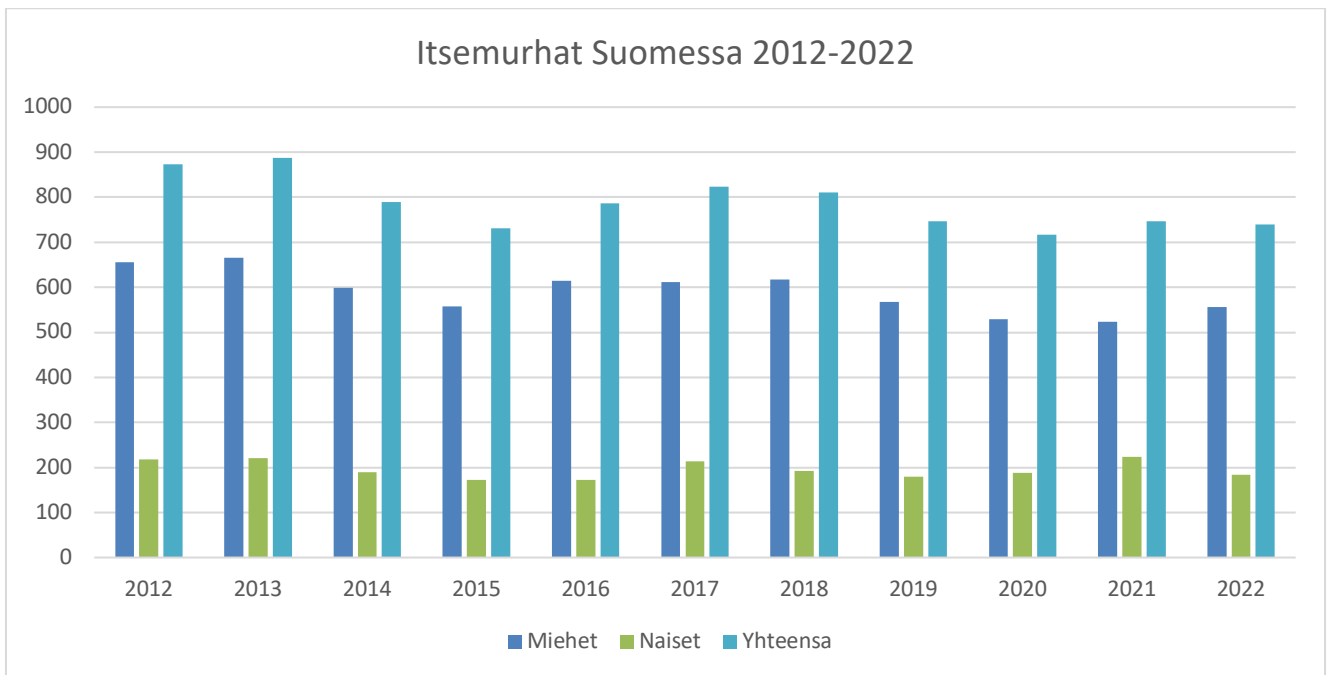
Viiltely on terveystietojen mukaan tietoisesta itsensä vahingoittamisesta, jossa ei kuitenkaan päämääränä ole itsemurha. Viiltelyllä pyritään usein helpottamaan omaa pahaa oloa tai esimerkiksi tunnottomuutta, ja se voi lisätä itsemurhariskiä. Mielen-terveystalon mukaan noin joka 10 nuori viiltelee itseään ja THL:n tuottaman vuoden 2021 kouluterveyskyselyn mukaan noin 25 % nuorista on jossakin vaiheessa elämäänsä vahingoittanut itseään tarkoituksella. (Myllyviita 2023; Haravuori ym 2021; Mielen-terveystalo, luettu 15.12.2023.)

Poliisin itsetuhoisuuteen liittyvissä tehtävissä on kyseessä nimenomaan suora itsetuho eli itsemurhayritys tai -uhka. Tällaiset tehtävät tulevat poliisille esimerkiksi jonkun läheisen hätäkeskukseen ilmoittamasta huolesta tai henkilön omasta ilmoituksesta, että hänellä on aikomus tehdä itselleen jotakin. Yksilönsuojaan liittyvien tehtävien työllistävyys on ollut pinnalla mediassa varsinkin vuoden 2023 aikana. YLE uutisoi 14.12.2023 itsetuhoisten työllistäneen Lounais-Suomen poliisilaitosta viikon aikana yli 40 kertaa, Ilta-Sanomat uutisoi 10.07.2023 itsetuhoisuuteen liittyviä tehtäviä tulleen Itä-Uudenmaan alueella noin 800 kappaletta pelkästään tammi-huhtikuun aikana ja MTV uutisoi 28.03.2023 vuonna 2022 itsetuhoisten työllistäneen koko Suomen poliisia yhteensä 14 877 kertaa ja olevan valittavan yleinen osa poliisin työvuoroja. (Hirvonen, 2023; Kumpula, 2023; Mustonen, 2023.)

2.2 Itsemurha

Itsemurha lukeutuu suoraan itsetuhoisuuteen. Se on lopullinen teko, jolla on suuri vaikutus myös itsemurhan tehneen henkilön läheisiin. Kuolema luokitellaan itsemurhaksi, mikäli sen voidaan katsoa johduneen omasta tietoisesta teosta, josta henkilö on voinut pitää kuolemaa todennäköisenä seurauksena (Haravuori ym. 2022). Itsemurha ei ole Suomessa rikoslaisissa rangaistava teko, mutta poliisin tehtävänä on selvittää itsemurhasta aiheutunut kuolema (laki kuolemansyyn selvittämisestä 7§). Itsemurhayritykset tai -uhat kuuluvat niin ikään poliisin tehtäviin, sillä kyse niillä on uhkasta ihmisen hengelle ja terveydelle, ja poliisilta löytyy poliisilaista (PoL, 872/2011) tarvittavat työkalut esimerkiksi itsetuhoisen henkilön etsimiseen kotirauhan suojaamasta paikasta (PoL 2:6).

Suomessa tehdään vuosittain yli 700 itsemurhaa. Vuonna 2022 itsemurhia tehtiin yhteensä 740, ja tuolloin itsemurhan tehneistä 75 % oli miehiä. Vuonna 2021 itsemurhia tehtiin 747, joista miesten tekemiä oli 524 ja naisten 223. Vastaavasti vuonna 2020 itsemurhia tehtiin yhteensä 717, joista miehet tekivät 529 ja naiset 188. Suomessa miehet tekevät siis itsemurhia huomattavasti enemmän kuin naiset. Eniten itsemurhia tehtiin vuonna 2021 niin naisten kuin miestenkin osalta 50–54 vuoden iässä, mutta ero muihin ikäluokkiin ei kuitenkaan ollut merkittävä. (Kuolemansyyt – Itsemurhat Suomessa, viitattu 10.12.2023.)

Kuvio 1. Lähde: Kuolemansyyt – Itsemurhat Suomessa, viitattu 10.12.2023.

Itsemurhayrityksiä on vuosittain Suomessa noin 10 000–30 000, mutta koska kaikkia yrityksiä ei kuitenkaan raportoida viranomaisille, tarkkaa määrää voidaan vaan arvioida (Surunauha ry, luettu 10.01.2024). Maailmanlaajuisesti itsemurhia tehdään noin 800 000 vuodessa, kun taas henkirikoksen uhriksi vuosittain joutuu maailmassa noin 500 000 ihmistä. Tilastollisesti ihminen on siis vaarallisempi itselleen kuin muille. (Kuuskorpi 2021, 29.)

Mielenterveyden keskusliiton mukaan mahdollisia hälytysmerkkejä itsemurhan tekemiseen on esimerkiksi aikaisempi itsemurhayritys, läheisen tekemä itsemurha, itsensä vahingoittaminen ja konkreettiset itsemurhasuunnitelmat. Mikään yksittäinen tekijä ei kuitenkaan suoranaisesti ennusta tulevaa itsemurhaa, ja joissain tapauksissa itsemurhan tehnyt ei ole näyttänyt välttämättä mitään varsinaisia hälytysmerkkejä ulospäin. (Mielenterveyden keskusliitto, luettu 20.11.2023.)

Itsemurhayritykset voidaan luokitella väkivaltaisiin ja ei-väkivaltaisiin. Väkivaltaisia tapoja ovat muun muassa aseiden käyttäminen, korkealta hyppääminen sekä hirttäytyminen. Ei-väkivaltainen tapa on esimerkiksi lääkeyliannostus. Naisilla on miehiä enemmän itsemurhayrityksiä, mutta heidän käyttäessään enemmän ei-väkivaltaisia keinoja, jäävät ne miehiä useammin yrityksiksi. (Haravuori ym. 2022.)

2.3 Koronapandemian vaikutukset mielenterveyteen

Koronavirus (SARS-CoV-2-virus) aiheutti vuoden 2019 lopulla Kiinassa epidemian, joka levisi lopulta maailmalle Covid-19 tautina, jonka WHO julisti pandemiaksi vuoden 2020 maaliskuussa. Viruksen aiheuttama hengitystieinfektio johti vakavimmillaan sairaalahoitoa vaativaan infektiin. Suomessa infektiin on kuollut noin 0,4 prosenttia tartunnan saaneista ja maailmalla vastaava luku on noin 0,9

prosenttia. Kesäkuussa 2023 viranomaiset laskivat koronaviruksen yleisvaarallisesta tartuntataudista valvottavaksi tartuntataudiksi. (Terveyskirjasto 2024.)

Koronavirus aiheutti palveluiden sulkemisia ja eritasoisia rajoituksia niin alueellisesti kuin kansallises-tikin ympäri maailmaa. Suomessa eristettiin esimerkiksi Uusimaa kokonaan muusta Suomesta, kun 28.3.2020 Uudenmaan rajat suljettiin ja kaikki paitsi välttämätön kulku estettiin (Tiainen 2020). Koro-nan aikana lähes kaikki palvelut sekä harrastukset laitettiin tauolle, ja ihmiset siirtyivät koteihinsa te-kemään töitä ja opiskelemaan. Taudin leviämistä estettiin sillä, että ihmisten väliset kontaktit rajattiin vain välttämättömiin.

Koronaviruksen tuomat rajoitustoimet johtivat Suomessa esimerkiksi poliisin kotihälytystehtävien nou-suun heti pandemian alussa. Ylen julkaiseman artikkelin mukaan kotihälytysten määrä lisääntyi noin neljänneksellä vuonna 2020, ja artikkeliin haastatellun silloisen poliisihallituksen poliisitarkastaja Marko Savolaisen mukaan kotihälytyksissä tuli piikki heti pandemian alettua vuoden 2020 maalis-kuussa. (Vasankari 2020.)

Koronavirus vaikutti siis monella tapaa ihmisten elämään, kun ihmiset joutuivat olemaan kodeissaan ja eristäytymään muista. Sosiaaliset kontaktit jäivät monella minimiinsä, ja lähinnä sosiaalisen median tai tiedonsiirtovälineiden varaan. Koronaviruksen aiheuttamia vaikutuksia suomalaisten mielentervey-teen on tutkittu jo paljon. Esimerkiksi THL:n tuottaman asiantuntija-arvion ”Covid-19-epidemian vaiku-tukset hyvinvointiin, palvelujärjestelmään ja kansantalouteen” mukaan koronaepidemia lisäsi Suo-messa psyykkistä oireilua. Epidemia vaikutti enemmän lasten ja nuorten psyykkiseen hyvinvointiin kuin työikäisten aikuisten tai ikääntyneiden. Toisaalta raportin mukaan psyykkisen oireilun kehitys li-sääntyvään suuntaan alkoi jo ennen epidemiaa eli se on ollut jo pidempiaikainen trendi Suomessa. (Kapiainen ym. 2022.)

Niin ikään THL:n vuoden 2021 kouluterveyskyselyn mukaan koronapandemia on vaikuttanut nuorten mielenterveyteen heikentävästi, masennus- ja ahdistusoireilun lisääntyessä. Kyselyn tulosten mu-kaan esimerkiksi ahdistuneisuus oli lisääntynyt vuoteen 2019 verrattuna kaikilla kouluasteilla niin ty-töillä kuin pojillakin. Suurin muutos oli tyttöjen kohdalla, muutoksen ollessa noin 10 %. Tutkimuksen mukaan alustavissa raporteissa oli myös havaittu itsetuhoisuuden yleistyneen korona-aikana. (Aalto-Setälä ym. 2021.)

Koronan vaikutusta Suomen aikuisväestön mielenterveyteen on tutkinut myös Maria Nikkari Pro gradu- tutkielmassaan ” Koronapandemian ensimmäisen tautiaallon yhteys suomalaisen aikuisväes-tön mielenterveyteen” (2023). Nikkarin tutkimuksen mukaan noin 20 % suomalaisesta väestöstä ko-kee kliinistä ahdistuneisuutta tai masentuneisuutta. Prosenttiosuus on suurempi kuin ennen pande-

miaa, ja vaikutus on ollut suurempaa naisilla, nuorilla sekä aiemmin mielenterveyshäiriöön sairastuneilla. Tutkimuksen tulos myötäilee aiempaa tutkimusta Euroopasta, jonka mukaan koronalla on ollut ihmisten mielenterveyteen heikentävä vaikutus. (Nikkari 2023.)

3 LAINSÄÄDÄNTÖ JA POLIISIN ROOLI

3.1 Poliisilaki

Poliisilain 1 luvun 1 §:n mukaan poliisin tehtäviin kuuluu oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, kansallisen turvallisuuden suojaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, paljastaminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen (PoL 1:1). Vaikka itsemurha ei ole Suomessa rikoslaissa rangaistava teko, on poliisin tehtävänä turvata myös itsetuhoisten ihmisten turvallisuus. Lisäksi on myös mahdollisuus, että itsetuhoinen henkilö vaarantaa omalla toiminnallaan myös muiden ihmisten turvallisuutta esimerkiksi juoksemalla liikenteen seassa, jolloin on selvää, että poliisin tehtävänä on puuttua toimintaan.

Poliisin toimintamahdollisuus pohjautuu aina siihen, että kyseessä on edellä mainitun pykälän mukaan poliisille kuuluva tehtävä. Lisäksi poliisin on toimittava tehtävillään aina ottaen huomioon poliisilain 1 luvusta löytyvät periaatteet, kuten 1 luvun 4 § vähimmän haitan periaate, jonka mukaan kenenkään oikeuksiin ei saa puuttua enempää kuin tarpeellista (PoL 1:4). Kyseinen periaate tulee harkittavaksi esimerkiksi sellaisilla itsetuhoisiin liittyvillä tehtävillä, joilla henkilön tuttu on ilmoittanut huolensa ystävästään, ja pelkää tämän tekevän itselleen jotain. Mikäli huolta herättänyt henkilö ei halua vastata poliisille eikä avata tälle ovea, tulee harkittavaksi se, että voidaanko henkilön ovi avata vasten hänen tahtoaan, jolloin puututtaisiin hänen oikeuksiinsa. Tällaisessa tilanteessa harkinnan toisessa vaakakupissa painaa tietenkin ilmoitettuun huoleen liittyvät tiedot; todennäköisyydet sille, että henkilö vahingoittaisi itseään.

Poliisilain 2 luvun 6 § mukaan poliisilla on oikeus mennä kotirauhan suojaamaan paikkaan, mikäli on syytä epäillä jonkun hengen tai terveyden olevan vaarassa, jonkun välittömän avun tarpeessa tai etsinnässä löytyvän kuolleen henkilön (PoL 2:6). Itsetuhoisiin tehtäviin liittyen on poliisin siis mahdollista esimerkiksi mennä sisälle henkilön asuntoon, mikäli on tiedossa, että henkilö on jo vahingoittanut itseään jollain tavalla. Esimerkkinä tällaisesta voisi olla tilanne, jossa postiluukusta katsottaessa nähdään, että henkilö makaa asunnossaan lattialla tai tilanne, jossa henkilö on lähettänyt esimerkiksi sosiaaliseen mediaan videon, jossa vahingoittaa itseään tai pitää hallussaan jotain välinettä siinä tarkoituksessa.

Poliisilain 2 luvun 20 § mukaan poliisi voi sitoa kohdehenkilön, mikäli se on välttämätöntä karkaamisen estämiseksi, väkivaltaisen käyttäytymisen hillitsemiseksi tai uhkaavan väkivallan torjumiseksi

(PoL 2:20). Joissakin tilanteissa itsetuhoinen henkilö saattaa käyttäytyä esimerkiksi läheisiään kohtaan aggressiivisesti tai jopa väkivaltaisesti ja jatkaa tällaista toimintaa myös poliisin saapuessa paikalle, jolloin voi olla pakollista sitoa henkilö. Voi olla myös mahdollista, että henkilö yrittää jatkaa itsensä vahingoittamista aktiivisesti poliisin ollessa paikalla, jonka vuoksi hänen suojaamiseen omalta väkivaltaiselta käytökseltä, pitää hänet sitoa.

Poliisin on lisäksi mahdollista ottaa kiinni henkilö hänen suojaamiseen poliisilain 2 luvun 2 § mukaisesti, mikäli henkilön henkeä tai terveyttä uhkaa välitön vaara eikä henkilöstä voida huolehtia muilla tavoilla (PoL 2:2). Jos siis esimerkiksi poliisi menee tehtävälle, josta itsetuhoinen henkilö tulee toimittaa terveydenhuollon piiriin, voidaan hänet ottaa kiinni poliisilakiperusteisesti kuljettamista varten. Mikäli kyseinen henkilö on uhannut tehtävällä myös muidenkin henkeä tai terveyttä, voidaan hänet ottaa kiinni myös poliisilain 2 luvun 10 § perusteella, rikoksilta ja häiriöiltä suojaamiseksi (PoL 2:10).

3.2 Mielenterveyslaki

Poliisilain 9 luvun 1 §:n mukaan poliisin on annettava pyynnöstä virka-apua muulle viranomaiselle, jos niin erikseen säädetään (PoL 9:1). Puhuttaessa itsetuhoisista henkilöistä, tulee kyseeseen usein mielenterveyslain alainen virka-apu, jossa poliisin tehtävänä on avustaa terveydenhuollon viranomaisia.

Mielenterveyslain 31 §:n (MTL, 1116/1990) mukaan poliisin on annettava virka-apua henkilön kuljettamiseksi lääkäriin, mikäli hänen väkivaltaisuutensa tai muun käytöksen perusteella tarvitaan muukin saattaja terveydenhuollon työntekijöiden lisäksi, ja henkilöstä on laadittu tarkkailulähete tai hänestä tulee laatia sellainen (MTL 31 §). Tarkkailulähete on mielenterveyslain 9 §:n mukaan lääkärin allekirjoittama lausunto henkilön tahdonvastaisen hoidon tarpeesta (MTL 9 §). 31 §:n mukaan poliisin tulee antaa virka-apua henkilön palauttamiseksi myös, mikäli hoitoon tai tarkkailuun otettu poistuu sairaalasta ilman lupaa sekä mikäli henkilö jättää saapumatta sairaalaan, kun tarkoituksena on ollut ottaa hänet mielentilatutkimukseen (MTL 31 §).

Poliisilla on myös itsenäinen toimintavelvollisuus mielenterveyslain 30 §:n perusteella. Pykälän mukaisesti poliisin tulee ilmoittaa terveydenhuollolle tavatessaan tai saadessaan tiedon sellaisesta henkilöstä, joka voitaisiin määrätä tahdonvastaiseen hoitoon. Erittäin kiireellisissä tapauksissa poliisin tulee toimittaa tällainen henkilö suoraan terveydenhuollon piiriin. (MTL 30 §.) Poliisihallituksen antamassa tiedotteessa poliisiylitarkastaja Vesa Pihajoki painottaa terveydenhuollolle ilmoittamista ensisijaisena poliisin toimenpiteenä. Poliisi ei voi mielenterveyslain perusteella kuitenkaan ottaa henkilöä kiinni, vaan toimivaltuudet perustuvat aina poliisilakiin. Henkilö voidaan siis mielenterveyslain 30 §

tapauksessa ottaa kiinni, vain mikäli edellytykset poliisilakiperusteiselle kiinniottolle täyttyvät eli yksinään mielenterveyslain määrittelemä toimintavelvoite ei mahdollista henkilön vapauden menettämistä eli kiinniottoa. Poliisi ei voi myöskään toimittaa henkilöä virka-apuna terveydenhuollon piiriin tahdonvastaisesti, mikäli terveydenhuollon ammattilainenkaan ei voi häntä sinne ottaa tahdonvastaisesti (Pihajoki 2022).

Eduskunnan oikeusasiamies puuttui vuonna 2022 poliisin 21.12.2021 antamaan ohjeeseen (POL-2021-165690) liittyen mielenterveyslain 31 §:n ensimmäisen momentin mukaiseen poliisin antamaan virka-apuun. Oikeusasiamies Petri Jääskeläisen antama ratkaisu EOAK/55/2022 moitti Poliisihallituksen ohjeessaan antamaa linjausta siitä, että poliisi ei voisi antaa virka-apua henkilön kuljetuksessa tilanteissa, joissa tarkkailulähetettä ei olisi luotu. Jääskeläisen mukaan näin ei kuitenkaan voinut olla, sillä mielenterveyslain 31 §:n mukaan poliisin on annettava virka-apua, mikäli henkilöstä on laadittu tarkkailulähetete tai *sen laatimiseksi*. Jääskeläisen mukaan tuolloinen Poliisihallituksen ohjaavan kirjeen mukainen toiminta vaarantaisi pahimmassa tapauksessa niin hoidon tarpeessa olevien kuin sivullistenkin terveyttä ja turvallisuutta. Ratkaisussa annettiin Poliisihallitukselle huomautus, ja pyyntö arvioida asiaa uudelleen. (EOAK/55/2022.)

3.3 Laki kuolemansyyn selvittämisestä

Lain kuolemansyyn selvittämisestä 7 §:n (459/1973) mukaan poliisin on suoritettava poliisitutkinta kuolemansyyn selvittämiseksi silloin, kun kuoleman on aiheuttanut rikos, tapaturma, itsemurha, myrkytys, ammattitauti tai hoitotoimenpide tai kun on aihetta epäillä kuoleman aiheutuneen jostakin sellaisesta syystä. Tällöin on kyse oikeuslääketieteellisestä kuolemansyyn selvittämisestä. (Laki kuolemansyyn selvittämisestä 7 §.)

Poliisin on siis mentävä aina paikalle, kun joku on tehnyt itsemurhan tai niin epäillään tapahtuneen. Aina ei ole myöskään heti selvää, onko tilanteessa kyseessä itsemurha vai tapaturma tai onko esimerkiksi kyse rikoksesta vai itsemurhasta. Poliisin tehtävänä itsemurhapaikoilla on tehdä tarvittavat tutkintatoimenpiteet, ja kirjata tapahtumasta sekalaisilmoitus sekä toimittaa kuolinviesti henkilön omaisille.

4 AIKAISEMMAT OPINNÄYTETYÖT

Itsetuhoisuudesta on tehty useita opinnäytetöitä, erityisesti sosiaali- ja terveysalalla. Aikaisempia opinnäytetöitä aiheesta on tehty Poliisiammattikorkeakoululle itsetuhoisen puhuttamisen näkökulmasta ja poliisin roolista asiaan liittyen (Kilpeläinen & Mänttari 2020), ja lisäksi nuorten itsemurhista Helsingissä (Seppänen & Suo-Yrjö 2020).

Arttu Kilpeläinen ja Roope Mänttari ovat tehneet poliisiammattikorkeakoululle opinnäytetyön ”Itsetuhoisen ihmisen kohtaamistilanne poliisin ja psykologin näkökulmista” (2020). Työssään Kilpeläinen ja Mänttari käsittelevät itsetuhoisuutta ja Suomen itsemurhatilastoja sekä sivuavat itsetuhoisuuteen liittyvien poliisitehtävien määrää koko Suomen sekä Helsingin osalta. Työtään varten Kilpeläinen ja Mänttari haastattelivat kahta VHS-sektorin konstaapelia, yhtä taktista neuvottelijaa, yhtä psykologia sekä yhtä Helsingin Ankkuriryhmän psykiatrista sairaanhoitajaa, tarkoituksena selvittää poliisin toimintaa itsetuhoisten kohtaamista vaativilla tehtävillä ja sitä, miten poliisin toiminta vastaa psykologin toivomaa tapaa itsetuhoisten kohtaamiseen. Työn mukaan edellä mainittu on pääpiirteittäin kunnossa, ja haastateltu psykologi oli tyytyväinen poliisin toimintaan kyseisillä tehtävillä. Kilpeläinen ja Mänttari tuottivat työssään myös produktina diaesityksen itsetuhoisen kohtaamisesta, joka oli suunnattu poliisiopiskelijoille. (Kilpeläinen & Mänttari 2020.)

Iina Seppänen ja Miika Suo-Yrjö tekivät opinnäytetyönsä ”Nuorten itsemurhat Helsingissä vuoden 2015 alusta vuoden 2020 toukokuuhun” (2020) poliisiammattikorkeakoululle. Seppänen ja Suo-Yrjö tutkivat työllään Helsingissä noin 5 vuoden aikavälillä nuorten tekemiä itsemurhia niiden tekotavan, iän, taustojen ja sukupuolen suhteen. Seppänen ja Suo-Yrjö keräsivät aineistonsa Helsingin poliisilaitoksella tehdyistä S-ilmoituksista (sekalaisilmoituksista). Tutkimuksen tulokset olivat suureksi osaksi samansuuntaisia verrattaessa koko Suomen ja toisaalta globaaleihin itsemurhatilastoihin. Seppänen ja Suo-Yrjö sivusivat työssään myös koronan vaikutuksia suomalaisten itsemurhiin, kuitenkin vain ensimmäisen koronakevään osalta. (Seppänen & Suo-Yrjö 2020.)

Sini Sommarberg teki poliisiammattikorkeakoulun opinnäytetyönsä aiheesta ”Poliisin kokemus itsemurhan tehneen läheisen kohtaamisesta tapahtumapaikalla” (2020). Sommarbergin työssä käsiteltiin itsemurhaa, sen historiaa sekä sen vaikutusta läheisiin. Sommarberg tutki työllään poliisien subjektiivisia kokemuksia liittyen itsemurhan tehneen läheisten kohtaamiseen. Tutkimus toteutettiin viiden poliisin teemahaastattelulla. (Sommarberg 2020.)

Anni Haapala ja Venla Parttimaa tekivät poliisiammattikorkeakoulun opinnäytetyönsä aiheesta ”Haastavat vuorovaikutustilanteet itsetuhoisen kanssa – Toiminta- ja vuorovaikutusmallien tarkastelu haastavissa vuorovaikutustilanteissa” (2022). Haapala ja Parttimaa käsittelevät työssään itsetuhoisuutta, viestintää, taktista neuvottelua ja poliisin kohtaamia haastavia vuorovaikutustilanteita liittyen itsetuhoisuuteen. (Haapala & Parttimaa 2022.)

Iida Salmivaara teki opinnäytetyönsä ”Itsetuhoisuus selviytymiskeinona” (2023) Jyväskylän ammattikorkeakoululle. Salmivaara tutkii työssään kirjallisuuskatsauksen avulla sitä, millainen ihminen on itsetuhoisen ja miten itsetuhoisen ihminen tulisi kohdata hoitajan näkökulmasta. Salmivaaran tutkimuk-

sen mukaan itsetuhoisuuden taustalla olevat syyt ovat moninaisia ja aina yksilöllisiä, mutta selviä altistavia tekijöitä itsetuhoisuudelle on muun muassa lapsuusiässä koetut traumaattiset tapahtumat sekä mielenterveyden sairaudet, joista erityisesti epävakaa persoonallisuushäiriö. (Salmivaara 2023.)

Linda Kaasalainen ja Juulia Koskinen tekivät opinnäytetyönsä ”Koronan vaikutukset nuorten mielenterveyteen” (2022) Satakunnan ammattikorkeakoululle. Kaasalainen ja Koskinen tutkivat kirjallisuuskatsauksen avulla koronaviruksen (COVID-19) vaikutuksia nuorten mielenterveyteen. Kaasalaisen ja Koskisen kirjallisuuskatsauksen mukaan koronavirus vaikutti nuorten mielenterveyteen heikentävästi, lisäten esimerkiksi ahdistuneisuutta sekä masennusta. (Kaasalainen & Koskinen 2022.)

5 TUTKIMUS- JA ANALYYSIMENETELMÄT

5.1 Tutkimuskysymykset

Tämän tutkimuksen tutkimuskysymyksiä ovat:

1. Millaisia muutoksia itsetuhoisuuteen liittyvissä poliisitehtävissä on tapahtunut Lounais-Suomen alueella vuosina 2012–2022?
2. Millaisia piirteitä itsetuhoisuuteen liittyvissä poliisitehtävissä on havaittavissa kyseisellä aikavälillä?
3. Millainen vaikutus koronapandemialla on ollut kyseisiin tehtäviin?

5.2 Tutkimuksen rajaus

Rajasin tutkimuksen sijoittumaan Lounais-Suomen poliisilaitoksen alueelle. Rajaus perustuu siihen, että tutkimuksen aineisto pysyy helpommin hallittavissa sekä mahdollistaa haastatteluiden sisällyttämisen tutkimukseen. Rajaus perustuu lisäksi siihen, että suoritin työharjoitteluni kyseisessä poliisilaitoksessa. Lounais-Suomen poliisilaitos sijaitsee kahden maakunnan alueella: Satakunnassa ja Varsinais-Suomessa, ja laitoksen pääpoliisiasema sijaitsee Turussa. Muut laitoksen asemat sijaitsevat Satakunnan puolella Porissa, Raumalla, Kankaanpäässä, Kokemäellä ja Huittisissa sekä Varsinais-Suomen puolella Uudessakaupungissa, Loimaalla, Salossa, Raisiossa, Paraisilla ja Kemiössä.

Alueen lisäksi rajasin tutkimukseni aineiston kerättäväksi vuosilta 2012–2022. Tämä rajaus perustui siihen, että halusin tutkia tehtävissä ja niiden määrissä tapahtunutta kehitystä nimenomaan pidemmällä aikavälillä. Tämän lisäksi rajaus mahdollisti koronapandemian alun ja sen ensimmäisten vuosien ajan sisältymisen tutkimukseen.

5.3 Tutkimusmenetelmät

Tutkimukseni on empiirinen tutkimus, jossa sovellan kvantitatiivista sekä kvalitatiivista tutkimusotetta. Empiirinen tutkimus perustuu erilaisiin aineistoihin, esimerkiksi haastatteluihin, ja niiden analyysiin. Empiirisellä tutkimuksella tutkitaan oikeaa elämää valittujen aineistojen välityksellä ja se perustuu aina havaintoihin sekä kokemuksiin. (Kallinen & Kinnunen.)

Tutkimukseni kvantitatiivinen eli määrällinen osuus perustuu poliisin tulostietojärjestelmästä eli PolStatista tuotuihin tilastoihin poliisin hälytystehtävistä ja niiden määristä. Tutkimukseni kvalitatiivinen eli laadullinen osuus perustuu Lounais-Suomen poliisilaitoksella suoritettuihin hälytys- ja valvontasektorilla työskentelevien konstaapeleiden haastatteluihin.

5.3.1 Kvantitatiivinen tutkimus

Kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimusote perustuu tilastoihin ja tilastotieteeseen. Se lukeutuu empiirisiin tutkimustapoihin, ja sille tunnettua on pyrkimys tutkimustulosten yleistettävyyteen. Aikaisemmin tärkeää määrällisessä tutkimuksessa oli osata laskea tilastoja oikein, mutta nykyään, koneiden tehdessä laskutoimitukset tutkijan puolesta, tärkeintä on se, että numeroita käytetään ja tuloksia analysoidaan oikein. (Valli 2015.)

Kvantitatiivisella tutkimuksella voidaan saada selville tutkimuksen kohteen nykytilanne, mutta ei syitä tilanteen takana. Kyseisellä tutkimusmenetelmällä voidaan selvittää asioiden välisiä riippuvuussuhteita sekä tutkimuskohteessa tapahtuneita muutoksia. (Heikkilä 2014.) Tässä tutkimuksessa ei kuitenkaan oteta kantaa asioiden välisiin riippuvuussuhteisiin, sillä tutkimuksessa käytetty tilastollinen aineisto perustuu vain tehtävien määriin. Tämän tutkimuksen määrällinen osuus ei myöskään pyri yleistettävyyteen, vaan tilastot tulevat vain kuvaamaan mennyttä tilannetta ja siinä tapahtuneita numeerisia muutoksia.

Tutkimuksen kvantitatiivisella osuudella onkin tarkoitus selvittää nimenomaan kohteena olevien tehtävien määrässä tapahtuneet muutokset sekä peilata tehtävien määrän muutosta tutkimuksen kvalitatiivisen aineiston eli suoritettujen haastatteluiden kanssa. Tutkimuksessa vain tarkastellaan PolStatin antamia tehtävien määriin perustuvia tilastoja ja lukuja, mutta niistä ei voida tehdä suoranaisia päätelmiä, sillä tämän tutkimuksen lukumääräisistä tilastoista ei voida laskea esimerkiksi keski- tai hajontalukuja kuten aineiston keskihajontaa (Kallinen & Kinnunen).

5.3.2 PolStat

Keräsin tutkimuksessa käytetyn määrällisen aineiston poliisin tulostietojärjestelmästä eli PolStatista. PolStat sisältää päivittyvää tietoa poliisin eri tulosalueilta poliisin tuloksellisuudesta. PolStatissa on käytävissä yli sata tietolähdettä, ja järjestelmän analyysistudion avulla on mahdollista luoda muun muassa tilastoja, joissa näkyy poliisille annetut tehtävät ja niiden määrät sekä niistä tehdyt suoritteet eli tehtävien ”lopputulokset”. Tämän lisäksi PolStatista voidaan katsoa poliisin vasteaikoja eli sitä aikaa, mitä poliisilla on kestänyt tehtävän vastaanottamisesta tehtäväpaikalle saapumiseen, sitä mihin vuorokauden- tai vuodenaikaan tehtävät sijoittuvat sekä sitä millä kiireellisyysluokalla tehtävät ovat poliisille tulleet. (Helenius, PolAmk.)

PolStatin sisältämät tiedot ovat julkista tietoa, joihin kaikilla poliisihallinnon työntekijöillä on pääsy. Järjestelmässä on mahdollista tarkastella esimerkiksi yksittäisen poliisilaitoksen tehtäviä tai vaihtoehtoisesti koko Suomen tilastoja.

Työtäni varten loin PolStatin analyysistudiolla tilastot, joista näkyi Lounais-Suomen laitoksen alueella vuosina 2012–2022 olleet itsetuhoisten aiheuttamat tehtävät vuosittain. Itsetuhoisten aiheuttamat tehtävät tulevat pääsääntöisesti tehtäväkoodilla 391, joka tarkoittaa muuta yksilön suojaan kohdistuvaa tehtävää (itsemurhayritys tai -uhka). Vuosittaisesta tilastosta pystyi luomaan myös sellaisen missä on eroteltuna se, kuinka moni kyseisistä tehtävistä on tullut missäkin kiireellisyysluokassa (A/B/C). Kiireellisyysluokka kertoo sen, kuinka akuutista tilanteesta tehtävällä on kyse. Tämän lisäksi loin tilastot vuosittain siitä, mihin vuorokauden- ja vuodenaikaan kyseiset 391-tehtävät ovat sijoittuneet.

5.3.3 Kvalitatiivinen tutkimus

Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimusote pyrkii kuvaamaan, ymmärtämään ja antamaan tulkintaa tutkittavalle ilmiölle. Suuressa osassa laadullisessa tutkimuksessa on läpi tutkimusprosessin jatkuva aineiston analyysi, sillä ilman analyysiä ei voida päästä laadullisessa työssä tavoiteltuun lopputulokseen eli asetetun tutkimusongelman ratkaisuun. (Kananen 2017.) Tärkeää laadullisessa työssä on lisäksi teorian ja tulkinnan kytkeytyminen toisiinsa (Koivula 2001).

Laadullisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmiä on useita, ja niitä voidaan käyttää yksittäin tai yhdessä toistensa kanssa. Tunnetuimpia menetelmiä ovat havainnoinnin ja haastattelun eri muodot sekä kirjallisten aineistojen käyttö. Havainnointi voi olla piilohavainnointia tai suoraa, osallistuvaa tai osallistavaa havainnointia. Erona havainnoinnin eri muodoissa on tutkijan rooli tilanteessa. Haastattelu taas voi olla yksilö- tai ryhmähaastattelu ja sen eri muotoja ovat teema-, lomake-, sähköposti-, verkko- ja syvähaastattelu. (Kananen 2017.)

Ensiksi aineistoa kerätään edellä mainittuja tapoja käyttämällä, sitten aineisto yhteismitallistetaan eli muutetaan kaikki aineisto esimerkiksi tekstiksi eli litteroidaan se. Litteroinnin jälkeen aineisto koodataan eli tiivistetään käsiteltävään muotoon. Viimeisenä aineisto luokitellaan eli pienemmät käsitteet tuodaan isompien käsitteiden alle luoden suurempia yhtenäisiä teemoja. (Kananen 2017.)

Tutkimuksen laadullisen aineiston keräsin haastattelemalla 3 virassa olevaa konstaapelia Lounais-Suomen poliisilaitokselta. Haastateltavat valikoin sen perusteella, että he olivat olleet vähintään tutkimuksen aikahaarukan ensimmäisestä vuodesta eli vuodesta 2012 alkaen töissä Lounais-Suomen poliisilaitoksella, ja että he olivat työskennelleet nimenomaan valvonta- ja hälytyssektorilla, jossa hälytystehtävät kuuluvat päivittäiseen työnkuvaan.

Haastattelut toteutin teemahaastatteluina. Teemahaastattelulla tarkoitetaan haastattelua, jossa pohjalla ei ole valmiita tarkkoja kysymyksiä, vaan ennalta pohditut teemat, joiden pohjalta käydään vapaampaa keskustelua aiheesta (Kallinen & Kinnunen). Teemahaastattelun hyvänä puolena onkin se, että keskustelun ollessa vapaampaa, voi esiin nousta paljon sellaista, mitä ei olisi ensikädessä osannut suunnitella kysyvänsä. Haastatteluissa käytiin läpi seuraavat teemat: itsetuhoisten aiheuttamat poliisitehtävät, tehtävien piirteet, tehtäviin liittyvät haasteet, tehtävissä tapahtunut kehitys 10 vuoden aikana ja korona-ajan vaikutus. Haastatteluiden tuottama laadullinen aineisto on siis konstaapeleiden kokemuksia ja näkemyksiä läpikäydyistä teemoista.

Haastattelut käytiin haastateltavien kanssa kasvokkain yksilöhaastatteluina poliisiasemalla työtehtävien salliessa. Haastatteluiden aluksi kerroin haastateltaville tutkimukseni aiheen ja taustan, ja selvitin heille sen, millä tavalla tulen heidän haastatteluitaan käyttämään. Haastateltavat pysyvät tässä tutkimuksessa täysin anonyymeinä. Haastatteluja varten luotu saatekirje haastateltaville löytyy liitteestä 1.

Tässä tutkimuksessa en äänittänyt haastatteluja ollenkaan, vaan tein haastatteluista muistiinpanoja, joiden pohjalta kirjoitin heti haastattelun jälkeen koosteen. Muistiinpanot tein seuraavaksi kuvatulla tarkkuudella (kyseessä keksitty esimerkki, ei suora lainaus): haastateltava sanoi ”Näissä tilanteissa voi olla niin, että olet ainoa, joka kuuntelee tätä tehtävän kohdetta”, josta kirjattu muistiinpano ”voit olla ainoa, joka kuuntelee”. Koska en äänittänyt haastatteluja, ja tämän vuoksi aineiston litterointi jäi tutkimuksessa pois, voitaisiin käymiäni haastatteluja pitää ennemminkin asiantuntijahaastatteluina. Asiantuntijahaastattelussa haastateltava on joku, joka on aiheen ammattilainen ja lähellä tutkittavana ollutta tilannetta. Asiantuntijahaastattelulla pyritään todenmukaisesti kuvauksiin aiheesta. (Kallinen & Kinnunen.)

Tutkimusta varten halusin kuulla konstaapeleiden mielipiteitä ja ajatuksia itsetuhoisten aiheuttamista tehtävistä, ja koin, että saan avoimempia vastauksia aiheeseen liittyen, mikäli haastattelutilanne on

mahdollisimman rento, jonka vuoksi en halunnut äänittää tilanteita. Äänittämisen ja litteroinnin tarkoitus on muun muassa se, että äänitteelle tallentuu esimerkiksi myös kaikki tauot ja täytesanat (Kallinen & Kinnunen). En kokenut kuitenkaan niitä tarpeellisiksi tämän tutkimuksen kannalta, vaan koin haastattelun asiasisällön riittäväksi tutkimukseen nähden.

5.4 Aineiston analyysi

Tutkimuksen määrällisen aineiston analyysin toteutin kuvailevana tilastoanalyysinä. Kuvailevassa tilastoanalyysissä ei pyritä tutkimustulosten yleistettävyyteen vaan sillä pyritään kuvailemaan ja tiivistämään aineiston määrällisiä muuttujia. (Kallinen & Kinnunen.) Keräsin siis määrällisen aineiston PolStatin analyysistudiolla, jonka jälkeen toin luotujen tilastojen luvut pylväsdiagrammeihin, joiden avulla sitten kuvailin tutkimuksen määrällistä aineistoa.

Hain PolStatin analyysistudiosta 391-tehtävien määrät valitsemalla tilaston riveiksi tutkimukseni sisältämät vuodet 2012–2022 sekä kaikki kolme kiireellisyysluokkaa A, B ja C. Sen jälkeen valitsin sarakkeeksi kyseiset tehtävät koodilla 391, ja viimeisenä valitsin kontekstiksi Lounais-Suomen poliisilaitoksen. Vastaavasti hain tilastot itsetuhoisten aiheuttamien tehtävien sijoittumisesta vuoden- sekä vuorokaudenaikaan, sijoittamalla riville tutkimuksen vuodet ja kuukaudet/kellonajat, sarakkeelle kyseisen 391-tehtäväkoodin ja kontekstiksi Lounais-Suomen poliisilaitoksen. Kaikkien edellä mainittujen tilastojen lukuarvoksi valitsin tehtävien määrän.

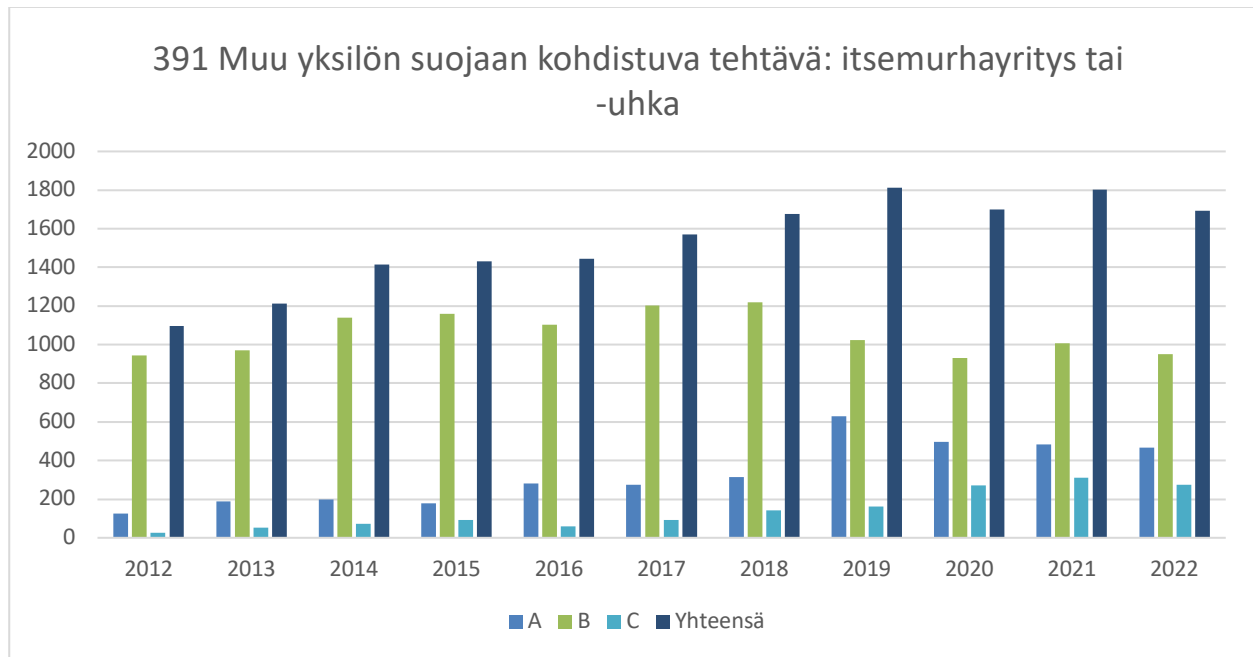
Tutkimuksen laadullisen aineiston analyysi jäi osittain vajavaiseksi, sillä litterointi tutkimuksen vaiheena jäi täysin pois. Kun olin suorittanut haastattelut, tein niistä saatujen muistiinpanojen pohjalta yksittäiset koosteet. Näiden koosteiden perusteella sitten teemoittelin saadun aineiston etukäteen mietittyjen haastatteluiden pohjalla olleiden teemojen mukaisesti. Teemoittelemalla pystyin sitten tarkastelemaan sitä, minkä asioiden suhteen haastateltavat olivat samaa mieltä ja toisaalta minkä suhteen eri mieltä. Analysoin aineistoja ensiksi erillisinä (määrällinen/laadullinen), jonka jälkeen analysoin niitä verrattuna keräämäni teoriapohjaan ja aikaisempaan tutkimukseen sekä lopulta verrattuna toisiinsa.

6 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tutkimusta varten haastattelin kolmea Lounais-Suomen poliisilaitoksen valvonta- ja hälytyssektorin konstaapelia, jotka kaikki olivat olleet töissä laitoksella vähintään vuodesta 2012 alkaen. Haastattelut käytiin teemahaastatteluina niin, että keskustelimme seuraavista teemoista: itsetuhoisten aiheuttamat poliisitehtävät, tehtävien piirteet, tehtäviin liittyvät haasteet, tehtävissä tapahtunut kehitys 10 vuoden aikana ja korona-ajan vaikutus. Haastateltavat pysyvät tässä työssä täysin anonyymeinä, joten tulen viittaamaan heihin kirjaimilla A, B ja C.

Haastatteluiden lisäksi hain PoliStatista tilastot 391-koodilla (Muu yksilön suojaan kohdistuva tehtävä: itsemurhayritys- tai uhka) tulleista tehtävistä. Käyn seuraavaksi läpi haastatteluiden sekä PoliStatin tuottamat aineistot tutkimuskysymysteni viitekehyksissä.

6.1 Itsetuhoisten aiheuttamat tehtävät ja tehtävien muutokset vuosina 2012–2022

Kuvio 2. Lähde: Poliisin tulostietojärjestelmä

Yllä olevassa taulukossa on kuvattuna Lounais-Suomen poliisilaitoksen alueella vuosina 2012–2022 tulleet 391-tehtävät vuosittain. Taulukossa on lisäksi eritelty tulleet tehtävät kiireellisyysluokkien perusteella (A/B/C).

Vuonna 2012 itsetuhoisten aiheuttamia tehtäviä eli koodilla 391 (muu yksilön suojaan kohdistuva tehtävä: itsemurhayritys- tai uhka) poliisille annettuja tehtäviä oli yhteensä 1096. Vuonna 2017 vastavien tehtävien määrä oli jo 1570. Huipussaan tutkimuksen aikavälillä tehtävien määrä oli vuonna 2019, kun tehtäviä oli 1812 kappaletta. Tehtävien määrässä on nähtävissä selvä kasvu vuodesta 2012 vuoteen 2022 tultaessa. Vuoteen 2019 asti tehtävien määrä lisääntyi vuosittain, mutta vuosien 2019–2022 välillä tehtävien määrä vaihteli noin 1700–1800 tehtävän välillä. Vuonna 2022 itsetuhoisten aiheuttamia tehtäviä oli 1694 kappaletta eli vuodesta 2012 tehtävien määrä kasvoi noin 54 %.

Kaikki haastateltavat olivat yhtä mieltä siitä, että tehtävien määrä oli 10 vuoden aikana lisääntynyt heidän kokemuksensa mukaan merkittävästi. A:n mielestä etenkin lasten ja nuorten aiheuttamia itsetuhoisuuteen liittyviä tehtäviä oli nykyään huomattavasti enemmän kuin aikaisemmin. Niin ikään B:n

kokemuksen mukaan tehtävien määrä oli lisääntynyt etenkin nuorten henkilöiden osalta, ja hän oli havainnut yhä nuorempien lasten olevan näillä tehtävillä kohdehenkilöinä.

C:n mukaan tehtävien luonne on myös selvästi muuttunut vuosien 2012–2022 aikana. Hänen mukaansa aikaisemmin tehtävät liittyivät useammin konkreettiseen uhkaan itsetuhosta, kun taas nykyään tehtävissä on seassa paljon sellaisia, joiden taustalla on esimerkiksi kosto ex-puolisolle tai se, että on sanottu tai tehty jotain humalassa, mitä ei olla kuitenkaan oikeasti tarkoitettu.

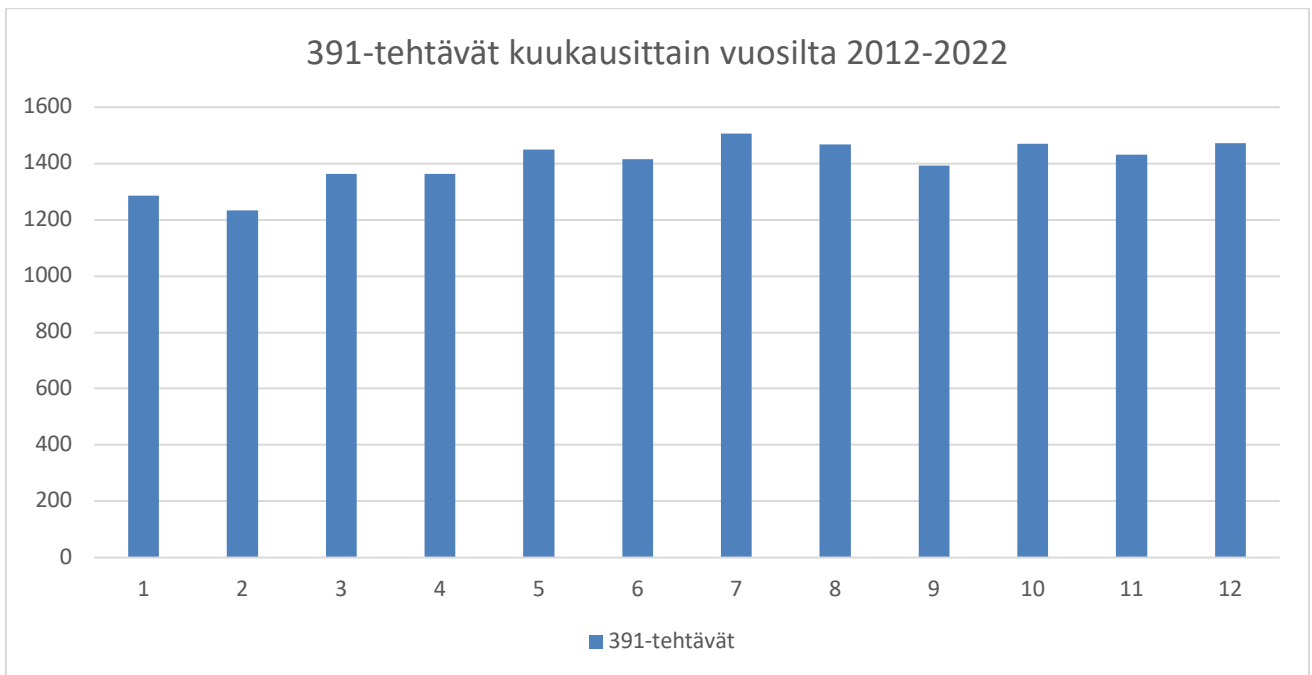
C:n kokemuksen mukaan tehtävien lisääntymisen taustalla on osittain sosiaalinen media. Monesti hälytykset itsetuhoisista tulevat sosiaalisen median kautta lähetetystä viestistä tai esimerkiksi videosta, jossa ihminen tekee itselleen jotain. Tähän liittyen hänen mukaansa haasteena voi olla se, että nettiin ihminen pystyy kirjoittamaan mitä tahansa ja usein kirjoittaminen saatetaan tehdä täysin anonyyminä. Tällöin ensimmäinen haaste on selvittää henkilön henkilöllisyys ja toinen haaste selvittää se, onko asia julkaistu sosiaaliseen mediaan tosissaan.

6.2 Tehtävien piirteitä

Kuten kuviossa 2 on nähtävissä, selvästi suurin osa tehtävistä tuli tutkimuksen aikavälillä kiireellisyysluokassa B. Kaikkineen vuosien 2012–2022 välillä tulleiden 391-tehtävien kokonaismäärästä 16850 kpl 11651 kpl tuli B-kiireellisyysluokassa. Vastaava lukumäärä A-luokassa tulleille tehtäville oli 3643 kpl ja C-luokassa tulleille tehtäville 1556 kpl.

Toisaalta akuuttien eli A-luokan tehtävien määrä kasvoi selvästi vuosien 2018 ja 2019 välillä, kun 2018 tehtäviä tuli kiireellisinä A-luokassa 315 kappaletta ja seuraavana vuonna määrä oli 628. A-luokan tehtävien määrä siis lähes tuplaantui kyseisten vuosien välillä. Toisaalta samojen vuosien välillä oli niin ikään huomattava ero B-luokan tehtävien määrässä, mutta toiseen suuntaan. Vuonna 2018 B-luokan tehtäviä oli 1220 kappaletta, ja vuoteen 2019 määrä tippui 1022 kappaleeseen eli noin 16 prosenttia. Vuosina 2020–2022 A- ja B-luokan tehtävien määrät pysyivät melko samoissa luvuissa, samoin kuin kaikkien itsetuhoisten aiheuttamien tehtävien määrä; vuonna 2020 tehtäviä oli 1699, vuonna 2021 1802 kappaletta ja vuonna 2022 tehtäviä oli 1694.

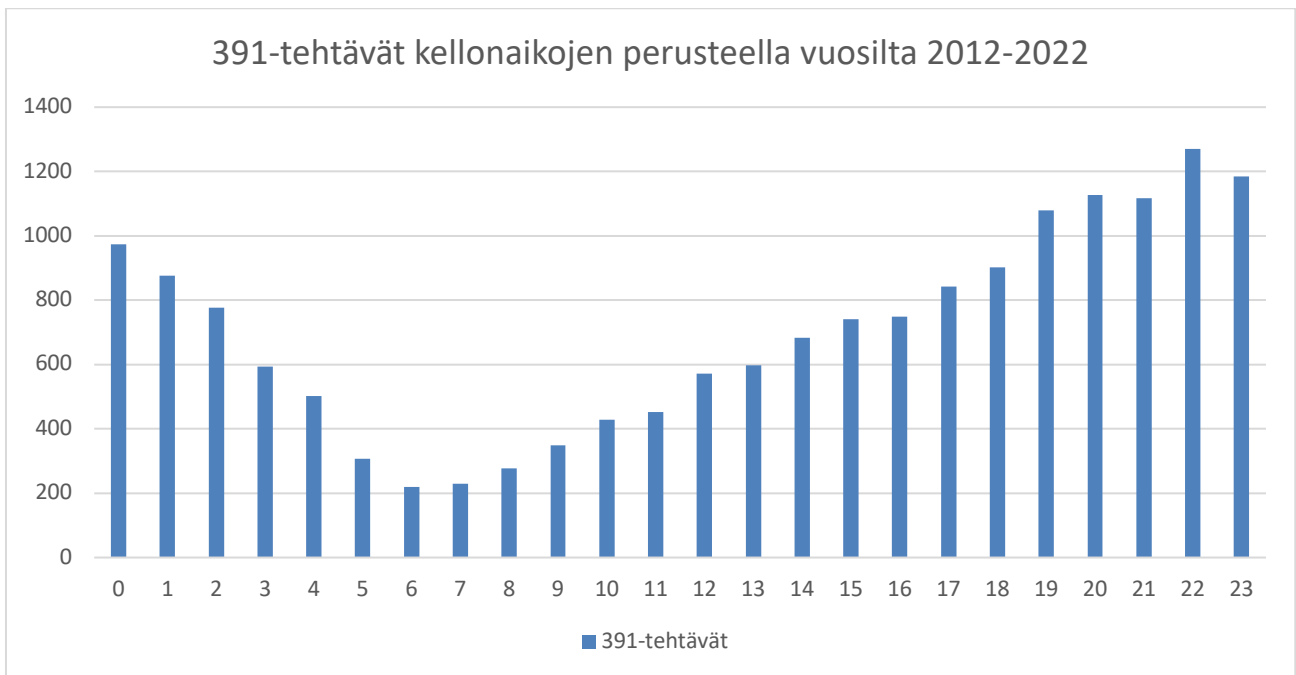
Niin ikään C-luokan tehtävien määrässä tapahtui merkittävä muutos tullessa vuodesta 2012 vuoteen 2022. Tutkimuksen aikahaarukan ensimmäisenä vuonna 2012 C-luokan tehtäviä oli yhteensä 25 kappaletta, kun taas vuonna 2022 tehtäviä oli jo 276 kappaletta. Vuosien 2012–2022 välillä siis A- ja C-luokan tehtävien määrä kasvoi merkittävästi, kun taas B-luokan tehtävien määrä nousi vuoteen 2018 asti, jonka jälkeen tippui lähes samalle tasolle kuin vuonna 2012, jolloin tehtäviä oli 944, kun vastaava määrä oli vuonna 2022 950 kappaletta.

Kuvio 5. Lähde: Poliisin tulostietojärjestelmä

Yllä olevassa kuviossa on kuvattuna kuukausittain 391-koodilla tulleet tehtävät. Kuukausien kohdalle on laskettu yhteen kaikkien vuosien 2012–2022 välillä tulleet kyseiset tehtävät kuukausittain. Vuosien aikana eniten tehtäviä oli heinäkuussa, jossa niitä oli yhteensä 1507 kappaletta, ja vähiten tehtäviä oli helmikuussa, jossa oli yhteensä 1233 tehtävää. Alkuvuodesta tammi-huhtikuun aikana tehtäviä oli vähiten ja myöhemmin vuoden mittaan enemmän, mutta kuukausittaiset erot olivat kuitenkin melko pieniä.

Tarkasteltaessa yksittäisiä kuukausia jokaiselta tutkimuksen vuodelta voidaan huomata, että vuodesta 2016 alkaen tehtäviä on ollut vuosien kaikissa kuukausissa yli 100 kappaletta, kun taas esimerkiksi vuonna 2012 yli 100 tehtävää ylittyi vain kolmena kuukautena. Yksittäinen työllistävin kuukausi tutkimuksen vuosien ajalta oli vuoden 2022 lokakuu, jolloin itsetuhoisten aiheuttamia tehtäviä oli 188 kappaletta. Vähiten tehtäviä yksittäisessä kuukaudessa oli vuoden 2012 helmikuussa: 74 kappaletta.

Kuvio 4. Lähde: Poliisin tulostietojärjestelmä

Yllä olevassa kuviossa on kuvattuna Lounais-Suomen poliisilaitoksella tulleet 391-tehtävät kellonajoittain niin, että jokaiselle kellonajalle on laskettu kaikkien tutkimuksen vuosien 2012–2022 tehtävät yhteen. Eniten tehtäviä vuosien aikana tuli illan tunteina 19–23, ja kaikista kiireisin tunti oli kello 22 yhteensä 1271 tehtävällä. Vähiten tehtäviä tuli aamun tunteina 05-09, joista kaikista vähiten tunnilla 06, jolloin tehtäviä tuli yhteensä 220 kappaletta. Vuorokaudessa siis aamuyö oli vuosien aikana hiljaisin, ja tehtävien määrä oli nousujohteinen päivän edetessä, illan ollessa kiireisintä aikaa tutkituissa tehtävissä. Yksittäiset työllistävimmät tunnit vuosien aikana olivat klo 22 vuosina 2018 sekä 2021, jolloin tehtäviä oli tunnissa 143 kappaletta. Hiljaisin tunti taas oli vuoden 2012 aamu seitsemän; silloin tehtäviä oli vain 7 kappaletta.

Haastateltavat toivat esille yleisimpänä piirteenä itsetuhoisten aiheuttamista tehtävistä sen, että näissä tehtävissä on usein kyse henkilön avunhuudosta, jos henkilö ei ole esimerkiksi aikaisemmin päässyt avun piiriin, vaikka olisi halunnut. Tämän vuoksi kyseisiltä tehtäviltä selviääkin kaikkien haastateltavien mukaan lähes aina puhumalla. Puhe on esimerkiksi haastateltava B:n mukaan erityisen tärkeää siksi, että tehtävälle mennyt poliisi saattaa olla kohdehenkilölle kyseisellä hetkellä ainoa henkilö, joka kuuntelee häntä.

B:n mukaan myös erittäin tärkeää näillä tehtävillä on myös se, ettei ole kiire mihinkään. Hänen mukaansa tehtävien puhuttaminen liittyy usein siihen, että yritetään löytää se jokin yksi asia, millä olisi merkitystä henkilölle, esimerkiksi henkilön lapset tai muut omaiset. Poliisin tehtävänä on myös näillä

tehtävillä B:n mukaan yrittää tiedustella henkilön tahtoa puhua lääkärille esillä olevista asioista ja joissain tilanteissa kuljettaa henkilö suoraan lääkärille. Tämän lisäksi henkilölle voidaan tarjota erilaisia palveluita, joihin voi soittaa esimerkiksi anonyyminä.

A:n mukaan itsetuhoisiin liittyvät tehtävät voivat olla myös arvaamattomia, sillä kyseessä on mielen-terveyden ongelmat ja poliisi kohtaa työssään usein myös esimerkiksi psykoosissa olevia henkilöitä, joiden käytös on usein täysin ennalta-arvaamatonta. Kaikki kolme haastateltavaa olivat kuitenkin yhtä mieltä siitä, että itsetuhoiset ovat hyvin harvoin aggressiivisia poliisia kohtaan, ja tilanteet, joissa tällai-siin henkilöihin pitäisi käyttää voimakeinoja, ovat harvassa.

Haastateltavat toivat esille myös paljon erinäisiä haasteita 391-tehtäviin liittyen. A koki tehtävissä haasteena muun muassa sen, että poliisilla on melko vähän keinoja auttaa näitä henkilöitä ja monesti tehtävän jälkeen voi tuntua, että henkilö jää ”roikkumaan tyhjän päälle”. Hänen mielestään terveyden-huollon ruuhkautuminen on selvästi havaittavissa, sillä kyseisillä tehtävillä tulee usein samoja henki-löitä vastaan useamman kerran, koska henkilöt eivät ole saaneet hoitopaikkaa.

A toi esille haastattelussa myös mielenterveyslain mukaisen virka-avun tulkinnan usein olevan haas-tavaa, ja sen hidastavan tehtävien hoitamista. Hän toivoi viranomaisten yhteistyön muuttuvan selke-ämmäksi ja yksinkertaisemmaksi, sillä itsetuhoisiin liittyen tärkeintä tulisi olla tehtävän kohteena ole-van henkilön etu.

B:n mukaan haastavaa itsetuhoisten aiheuttamiin tehtäviin liittyen on se, että ne vievät usein paljon aikaa ja tietyillä alueilla esimerkiksi lääkäriin kuljettaminen saattaa sisältää erittäin pitkän matkan ja sitoa partion näin ollen vielä pidemmäksi aikaa. Haastavimpia tehtäviä hänen mukaansa kuitenkin ovat sellaiset, joissa on aktiivinen tilanne eli konkreettinen uhka itsemurhalle, ja pelkkä poliisin pai-kalle saapuminen laukaisee tilanteen huonoon suuntaan; tehtävällä ei olisi ehtinyt eikä voinut toimia toisella tavalla, sillä ei ikinä saanut edes mahdollisuutta siihen.

C:n mukaan yksi konkreettinen haaste itsetuhoisten aiheuttamiin tehtäviin liittyen on myös niissä usein tehtävä hätäpaikannus. Hätäpaikannus voidaan tehdä henkilön puhelimeen, kun kyseessä on esimerkiksi akuutisti itsetuhoisen henkilö. Paikannuksen tekee hätäkeskus. Paikannus on usein kui-tenkin melko epätarkka (jopa yli kilometrin säde), jolloin etenkin kaupunkien keskustoissa on haas-teellista löytää henkilö paikannuksen avulla.

C:n mukaan haasteena on nykyään myös niiden muuttunut luonne. Niin sanottuja ”vääriä” hälytyksiä tulee nykypäivänä hänen kokemuksensa mukaan niin paljon, että se on vaikuttanut tehtäviin suhtau-tumiseen. Hänen mukaansa kuitenkin jokaiselle itsetuhoisen aiheuttamalle tehtävälle tehdään samat alkutoimet, ja hälytyksen oikeellisuuteen kiinnitetään huomiota vasta niiden jälkeen. Tehtävillä onkin

tärkeää ja samaan aikaan haastavaa välillä tunnistaa se, onko konkreettinen uhka itsetuholle olemassa. C:n mielestä kuitenkin harvemmin sellaiset ihmiset, joilla on konkreettinen itsemurhasuunnitelma, soittavat ainakaan itse hätäkeskukseen asiasta.

6.3 Koronapandemian vaikutus tehtäviin

PolStatin tilastojen perusteella vuosien 2019 ja 2020 välillä ei ole nähtävissä selvää muutosta 391-tehtävien määrässä. Pikemminkin, niin kuin aikaisemmin kuvattu, tehtävien määrä nousi vuoteen 2019 asti, ja sen jälkeen pysyi melko tasaisena vuosina 2020–2022.

A:n ja C:n mielestä korona-aika ei tuonut mukanaan mitään selkeää muutosta tai piikkiä itsetuhoisuudesta aiheutuvien tehtävien määrään, vaan kehitys tehtävien määrän lisääntymiseen oli alkanut jo ennen koronaa. Heidän mielestään korona-ajan vaikutus kyseisiin tehtäviin oli vasta alkamassa näkyä, ja he olivat yhtä mieltä siitä, että korona-ajasta toipuminen tulee varmasti vaikuttamaan tulevaisuudessa tehtävien yleisyyteen. B:n mielestä korona-aika lisäsi tehtävien määrää entisestään etenkin jo mainituilla nuorilla, sillä elämästä jäi monella pois yhteisöllisyys. Toisaalta hän oli samaa mieltä A:n ja C:n kanssa siitä, että todelliset vaikutukset olivat varmaankin nähtävissä vasta tulevaisuudessa.

6.4 Yhteenveto

Kaikkien kolmen haastateltavan näkemys siitä, että itsetuhoisten aiheuttamien tehtävien määrä kasvoi selvästi vuosien 2012–2022 aikana, oli linjassa myös PolStatista tuodun tilaston kanssa, jonka mukaan tehtävien määrä kasvoi vuodesta 2012 vuoteen 2022 noin 54 prosentilla. Niin ikään kahden haastateltavan näkemys siitä, että koronapandemia ei tuonut tehtäviin selvää havaittavaa piikkiä, oli linjassa PolStatin tilaston kanssa, jonka mukaan tehtävien määrän kehitys oli jatkuvaa vuodesta 2012 alkaen, ja pikemminkin määrä pysyi lähes vakiona vuosien 2019–2022 aikana.

Haastateltavien mukaan tehtävien luonne on muuttunut sillä tavalla, että yhä nuoremmat aiheuttavat nykyään kyseisiä tehtäviä, ja toisaalta nykyään tehtävät ovat myös useammin ”väärinä” hälytyksiä; puheilla itsensä vahingoittamisesta on esimerkiksi haluttu häiritä ex-puolisoa tai asia on sanottu humalassa ilman todellista aietta toteuttaa sitä.

Kun verrataan vuotta 2012 vuoteen 2022, on tehtävien luonteessa tapahtunut muutosta myös siltä osin, että A- ja C-luokassa tulleiden tehtävien määrä on selvästi kasvanut, kun taas B-luokassa tulleiden tehtävien määrä palasi vuodeksi 2022 lähes vuoden 2012 tasolle. Verrattuna vuoteen 2012, tulee tehtäviä siis nykyään enemmän kiireellisinä (A) ja toisaalta kiireettöminä (C).

Vuosina 2012–2022 tehtäviä on tullut melko tasaisesti ympäri vuoden, kuitenkin niin, että kesä on ollut aktiivisinta aikaa ja alkuvuosi taas hiljaisinta. Yleisimmin itsetuhoisten aiheuttamia tehtäviä on tullut kello kymmenen aikaan illalla, kun taas hiljaisinta tehtävien osalta on ollut aamuyöstä.

Haastateltavat toivat kaikki esille erilaisia haasteita sekä piirteitä liittyen itsetuhoisten aiheuttamiin tehtäviin. Yhteistä kuitenkin heidän näkemyksissään tehtävien piirteissä oli se, että näillä tehtävillä puhuttaminen on erityisen suuressa asemassa ja useimmiten se riittää pelkällään tehtävän suorittamiseen. Kaikkien haastateltavien mielipiteet olivat myös yhteneväisiä siitä, että itsetuhoiset ovat harvoin aggressiivisia eli tehtäviltä selviää useimmiten ilman voimakeinoja.

Aikaisemman tutkimuksen mukaan koronapandemia vaikutti heikentävästi niin nuorten kuin aikuistenkin mielenterveyteen, ja ainakin alustavan raportoinnin perusteella lisäsi myös itsetuhoisuutta (Aalto-Setälä ym. 2021; Kapiainen ym. 2022). PolStatin tilastoista ei ole nähtävissä suoranaista koronan vaikutusta, vaan kehitys tehtävien määrässä on ollut jatkuvaa, kuten edellä kuvattu. Toisaalta koronapandemian vaikutuksista tehdyn tutkimuksen mukaan Suomessa on ollut kehittyvä trendi jo pidempään koskien itsetuhoisuutta, mikä on linjassa PolStatin tuottaman tilaston kanssa (Kapiainen ym. 2022). Haastateltavien näkemys myötäili niin ikään PolStatin tilastosta nähtävissä olevaa seikkaa; kaikki heistä oli sitä mieltä, että koronapandemian vaikutukset ovat nähtävissä todellisesti vasta tulevaisuudessa.

7 POHDINTA

7.1 Tulosten tarkastelu

Vuosien 2012–2022 aikana itsetuhoisuudesta aiheutuvat 391-tehtävät lisääntyivät selvästi Lounais-Suomen poliisilaitoksen alueella PolStatin tilastojen perusteella. Määrän kehitys oli jatkuvaa läpi vuosien aina vuoteen 2019 asti, jonka jälkeen määrä pysyi melko samana. Tämän PolStatin esiintuoman seikan kanssa oli linjassa myös kaikkien haastateltavien kokemus itsetuhoisten aiheuttamien tehtävien määrän merkittävästä lisääntymisestä.

Niin ikään haastateltavien kokemus siitä, että koronapandemia ei itsellään tuonut tehtävien määrään piikkiä, oli osittain linjassa pandemian vaikutuksista tehtyyn aikaisempaan tutkimukseen eli siihen, että itsetuhoisuuden lisääntyminen on ollut jo pidempiaikainen trendi Suomessa (Kapiainen ym. 2022). Tämä oli nähtävissä myös PolStatin tilastoista. Toisaalta aikaisemman tutkimuksen mukaan koronapandemia vaikutti kuitenkin heikentävästi suomalaisten mielenterveyteen, ja esimerkiksi vuoden 2021 kouluterveyskyselyn mukaan aikaisemmat raportit indikoivat pandemian lisänneen myös itsetuhoisuutta (Aalto-Setälä ym. 2021).

Tutkimuksen tulokset olivat siis myös linjassa alkuperäisen ajatukseni kanssa siitä, että tehtävien määrä olisi noussut. Työtä suunnitellessa olisin kuitenkin kuvitellut koronapandemialla olevan selvän vaikutuksen tehtävien määrään, joten yllätyinkin siitä, ettei PoliStatin tilastossa ollut nähtävissä muutosta vuosien 2019 ja 2020 välillä.

Mielenkiintoista oli myös havaita tehtävien määrän lisääntyminen, kun kuitenkin samaan aikaan itsemurhat ovat Suomessa vähentyneet huomattavasti esimerkiksi 1990-luvulta, ja toisaalta myös vuosien 2012–2022 aikana. Itsemurhatilastot eivät ole kuitenkaan verrattavissa tutkimuksen tilastoihin tehtävistä, sillä tilastot itsemurhista kertovat koko Suomen luvut, eivätkä vain tutkimuksen rajatun alueen (Lounais-Suomen) lukuja. Kuitenkin itsetuhoisten aiheuttamien tehtävien lisääntymisestä on uutisoitu myös muilta poliisilaitoksien alueilta (Hirvonen, 2023; Kumpula, 2023; Mustonen, 2023). Tämä voisi osaltaan tukea varsinkin yhden haastateltavan näkemystä siitä, että tehtävien luonne on muuttunut vuosien aikana myös siihen suuntaan, että aiheeseen liittyen tulee nykyään myös paljon ”väärää” hälytyksiä.

Tutkimusta tehdessä pohdin paljon sitä, millä kaikella voisi mahdollisesti olla vaikutusta tehtävien määrän nousuun. Osittain asiaan vaikuttaa varmaankin esimerkiksi nyky-yhteiskunnan suorituskeisyys ja sen aiheuttamat paineet varsinkin nuorilla. Paineita tuo nuorille esimerkiksi korkeakouluvalinnat, joihin vaikuttaa aikaisempaa enemmän lukion päättötodistus (Mattila 2023).

Samaan aikaan maailmassa on tutkimuksen aikavälillä ollut käsillä useita kriisejä kuten ilmastonmuutos, Venäjän sotatoimet Ukrainassa sekä tutkimuksessakin käsitelty koronapandemia (Mieli ry, 2022; Mattila 2023). Toisaalta viimeksi mainittu niin kuin aiemminkin käsitelty alkoi vasta vuoden 2020 alussa, jonka vuoksi se ei selitä jo vuosia sitten PoliStatin mukaan alkanutta kehitystä. Niin ikään Ukrainan sota alkoi vuonna 2014, mutta täysimittaisena vuoden 2022 alussa eli sekään ei ole ollut vaikuttavana tekijänä tutkimuksen koko aikahaarukalla (Suomen kuvalehti, luettu 13.2.2024).

Yhtenä mahdollisena tekijänä tehtävien määrän lisääntymiseen toi yksi haastatelluistakin esille sosiaalisen median. Sosiaalisen median yleistyttyä on myös yleistynyt se, että kuka vaan voi kirjoittaa nettiin käytännössä mitä vaan. Lisäksi riippuen sosiaalisen median alustasta, tämän voidaan tehdä vielä anonyymisti. Tämän tosiasian haastateltava näkikin yhtenä syynä tehtävien määrän lisääntymisessä, sillä anonyymisti ilmaistuna on ihmisillä varmasti matalampi kynnys ilmaista omaa pahaa oloaan. Toisaalta sosiaalinen media mahdollistaa myös sen, että sinne voi kirjoittaa myös epätosia asioita mahdollisesti ilman minkäänlaisia seurauksia. Eli sen lisäksi, että anonyymiteetti saattaa laskea kynnystä ilmaista omia tosiasiallisia ongelmia, saattaa se laskea kynnystä myös täysin perättömille lausumille.

Sosiaalisen median käytön yhteyttä nuorten itsetuhoisuuteen on tutkinut muun muassa Jussi Ojala työllään ”Onko sosiaalisen median käyttö yhteydessä nuoruusikäisen itsetuhoiseen käyttäytymiseen?” (2022). Ojalan tutkimuksen mukaan sosiaalisen median käytön määrä ei ollut yhteydessä itsetuhoisuuteen, mutta muun muassa sieltä nähtävän itsensä vahingoittamiseen liittyvän materiaalin näkeminen oli. Ojalan tutkimuksen tulokset viittaavat siis siihen, että sosiaalisen median käyttö on yhteydessä itsetuhoiseen käyttäytymiseen erikoissairaanhoidossa hoidettavilla nuorilla. (Ojala 2022.) Tutkimus oli toteutettu juuri Satakunnan sairaanhoitopiirissa eli sopivasti Lounais-Suomen alueella.

Sosiaalisessa mediassa ilmaistut huolet itsetuhoisuudesta tulikin jo useasti esille myös työharjoittelun aikana, ja nimenomaan yllättävän usein oli kyse asiasta, joka oli sanottu joko henkilön mukaan vitsillä tai muuten tunteiden vallassa, ilman todellista aietta toteuttaa sanomisiaan. Toisaalta tähän liittyen voidaan miettiä myös sitä, että sanoisiko ihminen itsensä vahingoittamiseen liittyviä asioita täysin vitsillä vai onko taustalla kuitenkin jonkinlainen totuuskin henkisestä pahoinvoinnista. Lisäksi niin kuin aikaisemmin mainittu haastateltukin toi esille, on sosiaalinen media ja sen käytön helppous tuonut esille myös tapauksia, joissa itsetuhoisuudesta ilmoitetaan viranomaisille esimerkiksi kostoksi ex-puolisolle.

Kaikkien haastateltavien kautta tuli myös esille heidän kokemuksensa siitä, että itsetuhoisille ei yksinkertaisesti ole saatavilla terveydenhuollon palveluita, vaikka poliisi henkilön niihin toimittaisikin. Palveluiden ruuhkautumisella onkin varmaankin ainakin jonkinlainen vaikutus siihen, että terveydenhuollon sijasta itsetuhoisista tuleekin helpommin poliisin asiakkaita. Työharjoittelun aikana tuli tämä myös hyvin konkreettisesti esille, kun useamman kerran hätäkeskuksen antaman tehtävän yhteydessä mainittiin aiempi itsemurhayritys, ja pahimmillaan se, että henkilö oli vapautettu edellisenä päivänä sairaalasta.

Mielenterveyspalvelujen ruuhkautuminenkin on ollut tapetilla korona-ajasta alkaen. Vuonna 2022 muun muassa opiskelijat vaativat mielenosoituksilla helpotusta YTHS:n ruuhkautuneisiin mielenterveyspalveluihin, sillä apua joutui jonottamaan pahimmillaan useita kuukausia (Kosonen 2022). Myös sosiaali- ja terveysministeriö otti vuoden 2023 lopulla kantaa mielenterveyspalveluiden saatavuuden parantamiseen. Julkaisun mukaan palveluiden saatavuuteen ovat vaikuttaneet muun muassa koronapandemian aiheuttamat hoitojonot sekä sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstövaje. (Grahn-Laaksonen & Juuso 2023.)

7.2 Luotettavuus ja eettisyys

Tieteelliseen tutkimukseen liittyy aina tutkimuksen luotettavuuden arviointi eli reliabiliteetin ja validiteetin huomioiminen. Reliabiliteetilla arvioidaan tulosten pysyvyyttä eli sitä, miten hyvin tulos olisi toistettavissa ja validiteetilla taas sitä, miten hyvin käytetty menetelmä mittaa valittua aihetta. (Kananen 2017.)

Tutkimuksen reliabiliteetin huomioiden pidin huolen siitä, että käytin PolStat-järjestelmää oikein, jotta sain tutkimuskysymysten mukaiset tilastot järjestelmästä esille. Tämän lisäksi olen kuvannut työssäni tarkoin sen, millä tavalla käytin kyseistä järjestelmää sekä sen, millä tavalla toteutin tutkimuksessa laadullisen aineiston tuottamiseen käytetyt haastattelut.

Tutkimuksen validiteetin huomioiden taas pidin huolen siitä, että valitsin haastateltavat oikein eli varmistuin siitä, että he olivat työskennelleet vähintään vuodesta 2012 alkaen Lounais-Suomen poliisilaitoksen alueella valvonta- ja hälytyssektorilla. Lisäksi pidin huolen siitä, että haastatteluissa käytiin läpi oikeat teemat.

Käytin tutkimusta tehdessäni paljon nettilähteitä, joihin liittyen piti valikoida suuresta joukosta ne lähteet, jotka olivat luotettavimpia. Itsetuhoisuus on ollut varsinkin viime aikoina aiheena erittäin ajankohtainen ja suosittu, joten siitä oli löydettävissä paljon lähdemateriaalia, jonka vuoksi löydettävissä oli myös paljon huonoa lähdemateriaalia, kuten mielipidekirjoituksia ja huomionhakuisia uutisia. Tämän huomioon ottaen keräsinkin teoriapohjan tiedot niin, että yritin löytää aina useamman lähteen tukemaan löytämäni tietoa eli tarkistin asiat useista lähteistä. Lisäksi huomion sen, että tieteellistä tutkimusta tehtäessä on suositeltavaa käyttää ensimmäisen käden lähteitä toisen käden lähteiden sijasta.

Tutkimuksen eettisyyden huomioiden varmistin tutkimusta tehdessäni sen, että haastateltujen henkilöllisyys pysyy salassa eli toin esille tutkimuksessa heidän vastauksiaan niin, ettei heitä pysty yksilöimään työstä. Käsittelin haastatteluista vain tutkimukseen liittyen ja hävitin haastatteluista kerätyn aineiston työn valmistuttua turvallisesti. En kerännyt tutkimukseeni mitään henkilötietoja. Tutkimuksen sisältäessä virassa olevien poliisien haastatteluja, vaati se tutkimusluvan Lounais-Suomen poliisilaitokselta, jonka sain 18.12.2023. Haastattelut suoritettiin tutkimusluvan saamisen jälkeen vuoden 2024 tammikuussa.

PolStatin ollessa ainoa lähde tutkimuksen kvalitatiiviselle aineistolle ja sen tilastojen perustuessa vain tehtävien lukumääriin, ei tutkimuksen laadullisesta aineistosta voida tehdä päätelmiä tilastollisesti luotettavista yhteyksistä tai tehtävien määrässä tapahtuneen muutoksen merkittävyydestä. Laadullista aineistoa onkin tutkimuksessa vain tarkasteltu ja vertailtu eli sen avulla on kuvailtu tutkimusvuosien

tilannetta; tulevaisuuteen tutkimus ei pysty käytetyillä aineistoilla ottamaan kantaa tai syihin muutosten taustalla.

Suoritin tutkimuksen kvalitatiivisen aineistonkeruun ilman sen olennaista osaa eli äänittämistä ja litteointia. Tämän vuoksi haastatteluita voidaankin pitää enemmänkin asiantuntijahaastatteluina, perinteisen laadullisen tutkimuksen haastattelun sijasta. Olen kuvannut aiemmin työssäni tarkan prosessin haastatteluiden toteutuksesta, jolloin tutkimus olisi poikkeavasta toteutustavastaan huolimatta toteuttavissa myös uudelleen. Käyttämäni menetelmän poiketessa normaalista kvalitatiivisen tutkimuksen toteutuksesta, voi sillä olla heikentävä vaikutus tutkimuksen luotettavuuteen.

Lisäksi huomioon otettavaksi tutkimusta tarkastellessa tulee se, että tutkimuksen teoriapohja perustuu tutkimuksiin, joissa käsitelty tieto kattaa koko Suomea, kun taas tutkimukseni keskittyy Lounais-Suomen alueelle. Teoriapohjan tutkimukset eivät siis ole suoranaisesti verrattavissa tämän opinnäytetyön tutkimuksen tuloksiin. Niin ikään koronapandemiaan liittyvät tutkimukset sisältävät tietoa lähinnä pandemian vaikutuksista Suomalaisten mielenterveyteen, ei suoranaisesti itsetuhoisuuteen. Lisäksi pitää ottaa huomioon se, että koronapandemia ei loppunut vuoteen 2022, vaan sen tautiluokitusta laskettiin vasta vuoden 2023 puolella, joten tutkimus ei ota kantaa koko korona-aikaan, vaan vain sen ensimmäisiin vuosiin. Koronan tuomat todelliset vaikutukset itsetuhoisuuteen ovatkin nähtävissä vasta pidemmän ajan kuluttua.

7.3 Tutkimuksen haasteet

PolStatin antamat tilastot perustuvat ainoastaan tehtäväkoodeihin ja lukumääriin, jolloin tutkimuksessa jäi piiloon se tosiasia, että monesti samat ihmiset aiheuttavat itsetuhoisuuteen liittyen useita poliisitehtäviä. Tilastot tehtävien määristä eivät siis kuvaa ollenkaan sitä, kuinka paljon itsetuhoisia henkilöitä tutkimuksen alueella on ollut, vaan nimenomaan vain sitä, kuinka paljon itsetuhoisuudesta aiheutuneita tehtäviä tutkimuksen aikavälillä on ollut.

Lisäksi tutkimuksessa jäi huomiotta tehtävien sukupuolijakauma. Aikaisemman tutkimuksen ja tilastojen valossa kuitenkin on selvitetty, että miehet tekevät Suomessa lähes kaksinkertaisen määrän itsemurhia, kun taas pelkästään itsetuhoiset ajatukset ja itsemurhayritykset ovat naisilla yleisempiä (Hara-vuori ym. 2022).

Haasteena tutkimuksessa oli myös se, että tutkimusta tehtäessä en tiennyt sitä, onko tehtävien luokituksissa mahdollisesti tapahtunut joitain muutoksia, joka vaikuttaisi niiden määrään. Lisäksi tuloksia tarkastellessa tulee huomioida niin ikään se, että 391-koodilla tulleet tehtävät ovat nimenomaan itsemurhayrityksiä tai -uhkia. Tehtävät, joissa heti alkutiedoista tiedetään, että henkilö on menehtynyt, tulevat poliisille eri koodilla eli loppuunviedyt itsemurhat eivät näy esitetyissä PolStatin tilastoissa. Lisäksi

mahdollista on, että tehtävä on tullut alun perin 391-koodilla, mutta sittemmin vaihdettu vastaamaan todellista tilannetta tapahtumapaikalla. Tämä voi vaikuttaa tarkasteltaviin lukuihin niin, että tehtäviä on todellista enemmän tai vähemmän.

PolStatin tilastojen mukaan esimerkiksi vuosien 2018 ja 2019 välillä oli merkittävät erot kaikkien luokien (A/B/C) tehtävien määrässä, A- ja C-luokassa tulleiden tehtävien määrä lisääntyi ja B-luokan tehtävien määrä laski/pysyi samalla tasolla. Tällä tutkimuksella en saanutkaan selvitystä siihen, mikä kyseiset muutokset aiheuttivat, sillä tutkimuksessa huomioon otettu koronapandemia ei vaikuttanut vielä kyseisinä vuosina. Onkin mahdollista, että edellä mainittu mahdollinen muutos esimerkiksi tehtävien luokituksista on ollut tilastoissa nähtävien muutoksien taustalla.

7.4 Jatkotutkimukset

Jatkotutkimuksena aiheeseen liittyen olisi mielenkiintoista tutkia sitä, kuinka suuri osa tehtävistä nykypäivänä on sellaisia, joihin liittyy todellinen uhka itsetuhosta ja mikä osa sellaisia, joissa ei ole olemassa todellista uhkaa. Alkuperäisen tutkimussuunnitelmani mukaan olisinkin halunnut tutkia nimenomaan myös tätä, ja kyseisistä tehtävistä tehtyjä suoritteita eli tehtävien ”lopputuloksia”. Suoritteiden tutkiminen olisi kuitenkin vaatinut sen, että työstä olisi tullut osittain salainen, sillä tehtävien suoritteet ovat salassa pidettävää materiaalia. Haasteeksi suoritteita tutkiessa olisi tullut myös työn pitkä 10 vuoden aikaväli, sillä tehtävien määrä vuosittainkin oli yli 1000 kappaletta.

Toinen mahdollinen jatkotutkimus aiheeseen voisi olla mielestäni laajempi haastattelututkimus niin, että keskityttäisiin nimenomaan vain virassa olevien poliisimiesten kokemuksiin aiheesta. Tutkimus voisi olla laaja lomakehaastattelu, jossa haettaisiin aiheeseen liittyvää määrällistä sekä laadullista tietoa suuremmalta joukolta konstaapeleita.

7.5 Lopuksi

Tartuin itsetuhoisten aiheuttamiin tehtäviin aiheena sen vuoksi, että nopeasti työharjoittelun alettua asian yleisyys tuli esille ja konkretisoitui, ja tämän vuoksi koin aiheen käsittelyn tärkeäksi. Työharjoittelussa, varsinkin valvonta- ja hälytyssektorilla eli kentällä toimiessa, tulikin nopeasti esille monien ihmisten eriasteinen henkinen pahoinvointi. Lisäksi tutkimukseen motivoi myös jo työharjoittelun aikana esiin tullut kädettömyyden tunne kyseisiin tehtäviin liittyen; ymmärsin toki, että tehtävät kuuluvat poliisille, mutta samaan aikaan tuntui se väärältä, että itsetuhoiset henkilöt ovat poliisin asiakkaita sen sijaan, että olisivat saaneet apua terveydenhuolloilta, ja toisaalta poliisin keinot näiden henkilöiden auttamiseen tuntuivat myös hyvin rajallisilta.

Tutkimus ja sitä varten keräämäni aineisto vahvistikin tuota jo työharjoittelun aikana syntynyttä käsitystäni siitä, kuinka huonosti liian suuri osa ihmisistä voi nykyään. Samaan aikaan vahvistui mielipiteeni siitä, kuinka tärkeää itsetuhoisten aiheuttamilla tehtävillä on toimia aina huolellisesti ja rauhallisesti sekä ottaa kohdehenkilön puheet tosissaan, sillä voinhan olla se ainoa ihminen, joka kuuntelee henkilöä. Tietenkin toivoisin, että tulevaisuudessa itsetuhoiset henkilöt eivät ”joutuisi” olemaan nykyisissä määrin poliisin vaan ennemminkin terveydenhuollon asiakkaita; onhan terveydenhuollolla paremmat keinot oikeasti auttaa kyseisiä henkilöitä.

LÄHTEET

Aalto-Setälä T, Suvisaari J, Appelqvist-Schmidlechner K, Kiviruusu O 2021. Pandemia ja nuorten mielenterveys - Kouluterveyskysely 2021. Tutkimuksesta tiiviisti 55/2021. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki. Luettavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/143129/URN_ISBN_978-952-343-738-8.pdf?sequence=1&isAllowed=y

A-klinikkasäätiö: Itsetuhoinen käytös. Lasinenlapsuus.fi. Luettavissa: <https://lasinenlapsuus.fi/tietoa-lasisesta-lapsuudesta/nuorelle/itsetuhoinen-kaytos/> . Luettu: 11.11.2023.

EOAK/55/2022

Eromäki V. 2023: Suomi on kuudetta kertaa maailman onnellisin maa. Yle.fi. Luettavissa: <https://yle.fi/a/74-20022690>

Grahn-Laaksonen, S & Juuso, K. 2023: Mielenterveys on jokaisen oikeus. Valtioneuvosto.fi. Luettavissa: <https://valtioneuvosto.fi/-/1271139/mielenterveys-on-jokaisen-oikeus>

Haapala, A. & Parttmaa, V. 2022: Haastavat vuorovaikutustilanteet itsetuhoisen kanssa. Toiminta- ja vuorovaikutusmallien tarkastelu haastavissa vuorovaikutustilanteissa. Poliisiammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö.

Haravuori H., Marttinen M. & Riala K. 2022: Itsetuhoisuuden eri muodot. Duodecim.fi. Luettavissa: <https://www.duodecimlehti.fi/xmedia/duo/duo17089.pdf>

Haravuori H., Kiviruusu O., Lindgren M., Therman S., Aalto-Setälä T. & Marttunen M. 2021: Nuorten itsetuhoisuuden esiintyvyys – Kouluterveyskyselyn 2021 tuloksia. Tutkimuksesta tiiviisti 49/2022. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki. Luettavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/145433/URN_ISBN_978-952-343-966-5.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Heikkilä, T. 2014: Kvantitatiivinen tutkimus. Edita Publishing Oy. Luettavissa: <http://www.tilastollinen-tutkimus.fi/1.TUTKIMUSTUKI/KvantitatiivinenTutkimus.pdf>

Helenius, J. Poliisin tiedonlähteet – Polstat. Poliisiammattikorkeakoulu.

Hirvonen, H. 2023: Kymmenet yksinäisyyteen ja itsetuhoisuuteen liittyvät tehtävät työllistäneet Lounais-Suomen poliisia viime päivinä. Yle.fi. Luettavissa: <https://yle.fi/a/74-20065122>

Kallinen, Timo & Kinnunen, Taina. Etnografia. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/> (Viitattu 13.2.2024)

Kananen, J. 2017: Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kapiainen S., Kestilä L., Mesiäislehto M. & Rissanen P. 2022: Covid-19-epidemian vaikutukset hyvinvointiin, palvelujärjestelmään ja kansantalouteen. Tampere. Asiantuntija-arvio. Luettavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/144268/THL_Rap4_2022_Covid-seuranta_kevat2022_vs2.pdf?sequence=7&isAllowed=y

Kilpeläinen, A. & Mänttari, R. 2020: Itsetuhoisen ihmisen kohtaamistilanne poliisin ja psykologin näkökulmista. Poliisiammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö.

Kosonen, L. 2023: Opiskelijat vaativat mielenosoituksissa parempia mielenterveyspalveluita – ky-syntä tuplaantunut, apua joutuu odottamaan jopa kuukausia. Yle.fi. Luettavissa: <https://yle.fi/a/3-12404244>

Kumpula, J. 2023: Yhä nuoremmat painivat vakavien mielenterveysongelmien kanssa, kun maailma kolmoiskriiseineen ahdistaa – Näin paljon itsetuhoisuus työllistää Suomen poliisia. Mtv.fi. Luettavissa: <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/yha-nuoremmat-painivat-vakavien-mielenterveysongelmien-kanssa-kun-maailma-kolmoiskriiseineen-ahdistaa-nain-paljon-itsetuhoisuus-tyollistaa-suomen-polis-ia/8663604#gs.3nj070>

Kuolemansyyt - Itsemurhat iän ja sukupuolen mukaan 1921–2022. Tilastokeskus.fi. Luettavissa: https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_ksyyt/statfin_ksyyt_pxt_11by.px/table/table-ViewLayout1/ . Viitattu: 10.12.2023.

Kuuskorpi, T. 2021: Pahat mielessä – Tieteen näkökulmia pahuuteen. Printon As, Viro 2021.

Mattila, R. 2023: Nuorten mielenterveys on kriisissä. Helsingin yliopisto. Luettavissa: <https://www.helsinki.fi/fi/uutiset/alumnit/nuorten-mielenterveys-kriisissa>

Mielenterveyden keskusliitto: Itsetuhoiset ajatukset tai läheisen itsemurha. Mktl.fi. Luettavissa: <https://www.mtkl.fi/mika-askarruttaa/itsemurha/>. Luettu: 20.11.2023.

Mielenterveystalo: Perustietoa itsetuhoisuudesta. Mielenterveystalo.fi. Luettavissa: <https://www.mielenterveystalo.fi/fi/itsetuhoisuus/perustietoa-itsetuhoisuudesta>. Luettu: 15.12.2023.

Mieli ry, 2022: Kolmoiskriisistä kohti nuorten hyvinvointiohjelmia. Mieli.fi. Luettavissa: <https://mieli.fi/uutiset/uusi-nuorten-hyvinvointiohjelmia-ratkoo-nuorten-mielenterveyskriisia/>

Mieli ry, 2023: Itsetuhoiset ajatukset eivät ole epätavallisia. Mieli.fi. Luettavissa: <https://mieli.fi/tukea-ja-apua/apua-itsetuhoisuuteen/itsetuhoiset-ajatukset-eivat-ole-epatavallisia/>

Mustonen, E. 2023: Poliisi on havainnut surullisen ilmiön nostavan päätään – ”keskimäärin viisi tapaus päivässä”. Is.fi. Luettavissa: <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000009708712.html>

Myllyviita, K. 2023: Viiltely. Terveyskirjasto.fi. Luettavissa: <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk01262>

Nikkari M. 2023: Koronapandemian ensimmäisen tautiaallon yhteys suomalaisen aikuisväestön mielenterveyteen. Turun yliopisto. Pro gradu.

Ojala, J. 2022: Onko sosiaalisen median käyttö yhteydessä nuoruusikäisen itsetuhoiseen käyttäytymiseen? Turun yliopisto. Syventävien opintojen kirjallinen työ.

Pihajoki, V. 2022: Poliisin mielenterveyslakiin perustuvasta virka-avusta ja poliisin toimintavelvollisuudesta. Blogi. Luettavissa: <https://poliisi.fi/blogi/-/blogs/poliisin-mielenterveyslakiin-perustuvasta-virka-avusta-ja-poliisin-toimintavelvollisuudesta>

Salmivaara, I. 2023: Itsetuhoisuus selviytymiskeinona. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö.

Seppänen, I. & Suo-Yrjö, M. 2020: Nuorten itsemurhat Helsingissä vuoden 2015 alusta vuoden 2020 toukokuuhun. Poliisiammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö.

Sommarberg, S. 2020: Poliisin kokemus itsemurhan tehneen läheisen kohtaamisesta tapahtumapaikalla. Poliisiammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö.

Suomen kuvalehti: Ukrainan sota. Suomenkuvalehti.fi. Luettavissa: <https://suomenkuvalehti.fi/avainsana/ukrainan-sota/>. Luettu 13.2.2024.

Suomen lääkäriliitto, 2021: Itsetuhokäyttämisen tunnistaminen ja ehkäisy. Laakariliitto.fi. Luettavissa: <https://www.laakariliitto.fi/laakaran-etiikka/mielenterveys-paihde-ja-muistisairaat-potilaat/itsetuhokayttaytymisen-tunnistaminen-ja-ehkaisy/#:~:text=Itsemurha%2Dajatuks%20ovat%20yllattavan%20yleisia,koko%20elamansa%20aikana%20yksi%20kymmenesta>.

Terveyskirjasto, 2024: Koronavirus (SARS-CoV-2, COVID-19). Terveyskirjasto.fi. Luettavissa: <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk01257>

Tilastokeskus 2021: Suomen virallinen tilasto (SVT): Kuolemansyyt [verkkajulkaisu]. ISSN=1799–5051. 2020, 7. Itsemurhia aiempaa vähemmän. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 6.2.2024].

Luettavissa: https://www.stat.fi/til/ksyyt/2020/ksyyt_2020_2021-12-10_kat_007_fi.html

Tiainen, P. 2020: Näin kaikki eteni 265 päivää sitten, kun Uusimaa laitettiin säppiin – kolme aitiopai-
kalla ollutta kertoo ennennäkemättömästä operaatiosta. Yle.fi. Luettavissa: <https://yle.fi/a/3-11692794>

Valli, R. 2015: Johdatus tilastolliseen tutkimukseen. 2. uudistettu painos. Jyväskylä: PS- kustannus.

Vasankari, A. 2020: Kotihälytysten määrä on kasvanut jopa neljänneksellä korona-aikana. Yle.fi. Luettavissa: <https://yle.fi/a/3-11678580>

LIITE 1

SAATEKIRJE HAASTATELTAVILLE

Teen opinnäytetyöni Poliisiammattikorkeakoululle aiheesta ”Itsetuhoisten aiheuttamat poliisitehtävät Lounais-Suomessa 2012–2022”. Työn tarkoituksena on selvittää itsetuhoisten aiheuttamien poliisitehtävien määrässä tapahtunut kehitys 10 vuoden aikahaarukalla, koronaviruspandemian vaikutuksia kyseisiin tehtäviin sekä tehtävissä esiintyviä piirteitä. Tarkoitukseni on toteuttaa tutkimus kvalitatiivisena sekä kvantitatiivisena. Tutkimusta varten kerään PolStat-järjestelmästä itsetuhoisten tehtäviin liittyvät määrälliset tiedot ja haastatteluiden avulla taas laadullisen näkökulman tehtävien piirteisiin, niissä tapahtuneisiin muutoksiin sekä koronavuosien vaikutuksiin.

Haastattelut tullaan käymään teemahaastatteluina liittyen seuraaviin teemoihin: itsetuhoisten aiheuttamat poliisitehtävät, tehtävien piirteet, tehtäviin liittyvät haasteet, tehtävissä tapahtunut kehitys 10 vuoden aikana ja korona-ajan vaikutus. Haastateltavilta ei tulla keräämään henkilötietoja, ja he tulevat pysymään tutkimuksessa anonyymeina. Haastatteluista kerätty aineisto tullaan hävittämään opinnäytetyön valmistuttua. Haastateltaviksi valikoidut ovat sellaisia henkilöitä, jotka ovat työskennelleet Lounais-Suomen poliisilaitoksella vähintään vuosina 2012–2022 valvonta- ja hälytyssektorin tehtävissä.

Poliisin AMK-opiskelija
Viivi Kauppinen